

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Political Theory (230109101)

Day & Date: Friday, 05-01-2024

Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

12

- 1) राजकीय सिध्दांताचा आणि ——— यांचा घनिष्ठ संबंध आहे.

अ) अनुभवजन्यता	ब) मूल्याधिष्ठितता
क) मूल्य निरपेक्षता	ड) वर्तनवाद
- 2) सेबाईनच्या मते राजकीय सिध्दांतामध्ये ——— मांडणी महत्त्वाची असते.

अ) वस्तुनिष्ठ	ब) काल्पनिक
क) व्यवहारिक	ड) ऐतिहासिक
- 3) राजकीय सिध्दांताचा न्हास झाला आहे असे प्रतिपादन ——— या विचारवंतांने केले आहे.

अ) अँरिस्टॉटल	ब) लेनिन
क) रॉबर्ट डाल	ड) अँर्दु हँकर
- 4) डी. जर्मिनोच्या मते, राजकीय सिध्दांताच्या न्हासाचे मूळ ——— मध्ये आहे.

अ) विचार प्रणाली	ब) वर्तनवाद
क) लोकशाही	ड) वरीलपैकी सर्व
- 5) राजकीय प्रश्नाचे शिस्तबद्ध शोध म्हणजे राजकीय ——— होय.

अ) विचारसरणी	ब) संस्कृती
क) सिध्दांत	ड) डावपेच
- 6) बर्ट्रॅण्ड रसेलच्या मते अपेक्षित परिणाम घडवून आणण्याची क्षमता म्हणजे ——— होय.

अ) अधिसत्ता	ब) सत्ता
क) बळ	ड) प्रभाव
- 7) सत्तेविषयी रास्तपणाची व औचित्याची भावना असणे म्हणजे ——— होय.

अ) शासन	ब) अधिसत्ता
क) अधिमान्यता	ड) सामंजस्य
- 8) अँथॉरिटी (अधिसत्ता) हा शब्द ऑक्टर (Actor) या ——— शब्दापासून तयार झाला आहे.

अ) लॅटिन	ब) ग्रीक
क) इंग्रजी	ड) रोमन

- 9) भारताचा राष्ट्रध्वज हे ---- चे प्रतीक आहे.
 अ) अधिमान्यता ब) अधिसत्ता
 क) सत्ता ड) न्याय
- 10) 'द पॉलिटिक्स' हा ग्रंथ ---- यांनी लिहिला आहे.
 अ) डेव्हिड ईस्टन ब) अल्फ्रेड कॉबन
 क) ऍरिस्टॉटल ड) लिओ ट्रॉस
- 11) इतिहासवाद हा ---- भर देतो.
 अ) तथ्यांवर ब) मूल्यांवर
 क) तथ्य आणि मूल्यांवर ड) यापैकी नाही
- 12) राजकीय सिध्दांताच्या न्हासाच्या कल्पनेला ---- विचारवंतांनी प्रखर विरोध केला.
 अ) अमेरिकन ब) आशियाई
 क) युरोपियन ड) पश्चिम आशियाई

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) नव-मार्क्सवादाची कारणे.
 ब) राजकीय सिध्दांताचे पुनरुज्जीवन.
 क) 'राजकीय दायित्व' चा अर्थ सांगा.
 ड) अधिसत्ता प्रकार स्पष्ट करा.
 इ) अधिमान्यता स्पष्ट करा.
 ई) सत्ता

प्र.3 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

12

- अ) राज्याचा मार्क्सवादाचा सिध्दांत
 ब) राजकीय सिध्दांताच्या न्हासाचे कारणे
 क) राजकीय आबंधन
 ड) राज्याच्या उदारमतवादी सिध्दांतावर निबंध लिहा.

प्र.4 खालील प्रश्नांची विस्तृत उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

12

उदारमतवादी लोकशाहीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

किंवा

कार्ल मार्क्सचा ऐतिहासिक भौतिकवादाचा सिध्दांत

प्र.5 विस्तृत उत्तर लिहा.

12

राजकीय सिध्दांत म्हणजे काय? राजकीय सिध्दांताचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023
Political Theory (230109101)**

Day & Date: Friday, 05-01-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice questions.

12

- 1) Political theory and _____ are closely related.
 - a) Empiricism
 - b) Value based
 - c) Value neutrality
 - d) Behaviorism
- 2) According to Sabine in philosophy _____ arrangement is important.
 - a) objective
 - b) Imaginary
 - c) Practical
 - d) Historical
- 3) The decline of political theory has been asserted by these thinkers.
 - a) Aristotle
 - b) Lenin
 - c) Robert Dollar
 - d) Andrew Hacker
- 4) According to Germino the reason for the decline of political theory is _____.
 - a) Systems thinking
 - b) Behaviorism
 - c) Democracy
 - d) All of the above
- 5) Disciplined exploration of the political question means political _____.
 - a) Ideology
 - b) Culture
 - c) Theory
 - d) Tactics
- 6) According to Bertrand Russell, ability to produce desired results is _____.
 - a) Authority
 - b) Power
 - c) Force
 - d) Influence
- 7) Having a sense of justice and propriety about power _____.
 - a) Governance
 - b) Authority
 - c) Prerogative
 - d) Harmony
- 8) The word Authority is derived from the word Actor from _____ language.
 - a) Latin
 - b) Greek
 - c) English
 - d) Roman
- 9) The national flag of India is a symbol of _____.
 - a) Legitimacy
 - b) Authority
 - c) Power
 - d) Justice
- 10) The book 'The Politics' is written by _____.
 - a) David Easton
 - b) Alfred Coban
 - c) Aristotle
 - d) Leo Tross
- 11) Historicism emphasizes _____.
 - a) facts
 - b) Values
 - c) facts and values
 - d) All of the above

- 12)** The idea of the decline of political theory was strongly opposed by _____ intellectuals.
- a) American
 - b) Asian
 - c) European
 - d) West Asian

Q.2 Write the answer to the following question. (Any Four) 12

- a) Causes of Neo-Marxism.
- b) Revival of political theory.
- c) Explain the meaning of 'political liability'.
- d) Explain types of authority.
- e) Explain legitimacy.
- f) Power

Q.3 Write short notes. (Any Two) 12

- a) Marxist theory of state.
- b) Causes of decline of political theory.
- c) Political obligation
- d) Write an essay on liberal theory of state.

Q.4 Write detailed answers to the following questions. (Any One) 12

Explain the features of liberal democracy.

OR

Karl Marx's Theory of Historical Materialism.

Q.5 Write a detail answer. 12

What is Political Theory? Explain the nature and scope of political theory.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Major Ideas in Public Administration (230109102)

Day & Date: Sunday, 07-01-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 12
- 1) लोक प्रशासनाचा विकास ---- देशांमध्ये झाला आहे.
अ) विकसित ब) अविकसित
क) अविकसित ड) वरीलपैकी काहीही नाही
 - 2) POSDCORB हा शब्द ---- यांनी प्रथमच वापरला.
अ) डी'मॉक ब) ल्यूथर गुलिक
क) विलोबी ड) मार्क्स
 - 3) लष्करी प्रशासनात ---- तत्व खूप महत्वाचे आहे.
अ) शिस्त ब) एकत्र कमांड
क) नियंत्रण कालावधी ड) वरीलपैकी काहीही नाही
 - 4) वाल्डोच्या मते, सार्वजनिक प्रशासन ---- आहे.
अ) कला ब) विषय
क) विज्ञान ड) प्रणाली
 - 5) लोक प्रशासन आधुनिक समाजाचे ---- आहे.
अ) मेंदू ब) हृदय
क) मिशन ड) उद्देश
 - 6) ---- यांना लोक प्रशासनाचे जनक मानले जाते.
अ) प्लेटो ब) मार्क्स
क) लेनिन ड) वुड्रो विल्सन
 - 7) प्रशासनाचे उद्दिष्ट ---- आहे.
अ) शासनाचा लाभ ब) सार्वजनिक कल्याण
क) सामाजिक नियंत्रण ड) वरीलपैकी काहीही नाही
 - 8) आधुनिक युगात ---- हे तत्व अत्यंत महत्वाचे मानले जाते.
अ) विकेंद्रीकरण ब) केंद्रीकरण
क) संघटना ड) विघटन

- 9) केंद्रीकरणाच्या प्रक्रियेत सत्ता ---- येथे राहते.
 अ) एक व्यक्ती ब) दोन व्यक्ती
 क) तीन व्यक्ती ड) अनेक व्यक्ती
- 10) 'प्रशासकीय वर्तन' हे पुस्तक ---- यांनी लिहिलेले आहे.
 अ) सायमन ब) मार्क्स
 क) विलोबी ड) लेनिन
- 11) ---- सत्ता एखाद्या व्यक्तीच्या व्यक्तिमत्त्वाच्या सामर्थ्यावर आधारित असते.
 अ) करिश्मार्ड ब) पारंपारिक
 क) सांस्कृतिक ड) यापैकी काहीही नाही
- 12) 'सिद्धांत' हा शब्द Thea या ---- भाषेतील शब्दापासून बनला आहे.
 अ) रोमन ब) ग्रीक
 क) इंग्रजी ड) फ्रेंच

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (सहा पैकी चार)

16

- अ) लोक प्रशासनाचा व्यवस्थापकीय दृष्टिकोन
 ब) लोक प्रशासनाचा अभिजात दृष्टिकोन
 क) लोक प्रशासनाचे महत्त्व
 ड) POSTCORB या शब्दाचे स्पष्टीकरण करा.
 इ) सार्वजनिक प्रशासनाच्या दोन व्याख्या
 ई) भारतीय रिझर्व्ह बँक (RBI)

प्र.3 टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

12

- अ) नवीन लोक प्रशासन
 ब) शास्त्रीय दृष्टीकोन
 क) पर्यावरणीय दृष्टीकोन
 ड) सार्वजनिक महामंडळ

प्र.4 सविस्तर उत्तरे प्रश्न. (कोणताही एक)

12

संस्थेच्या युनिट्सचे तपशीलवार वर्णन करा.

किंवा

संस्थेची व्याख्या करा, संस्थेचा पाया स्पष्ट करा.

प्र.5 विस्तृत उत्तरे प्रश्न.

12

सार्वजनिक प्रशासनाचा अर्थ, स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Major Ideas in Public Administration (230109102)

Day & Date: Sunday, 07-01-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.

12

- 1) Development of Public Administration has taken place in _____ countries.
 - a) Developed
 - b) Undeveloped
 - c) Underdeveloped
 - d) None of the above
- 2) The word POSDCORB used first time by _____.
 - a) D'mock
 - b) Luther Gulick
 - c) Vilobee
 - d) Marx
- 3) In Military Administration _____ principle is very important.
 - a) Discipline
 - b) Unity of Command
 - c) Span of Control
 - d) None of the above
- 4) According to Valdo, Public Administration is _____.
 - a) Art
 - b) Subject
 - c) Science
 - d) System
- 5) Public Administration is _____ of modern society.
 - a) Brain
 - b) Heart
 - c) Mission
 - d) Purpose
- 6) _____ is considered Father of Public Administration.
 - a) Plato
 - b) Marx
 - c) Lenin
 - d) Woodrow Wilson
- 7) The aim of administration is _____.
 - a) Benefit of Govt
 - b) Public welfare
 - c) Social control
 - d) None of the above
- 8) In Modern Age the Principle of _____ is consider very important.
 - a) Decentralization
 - b) Centralization
 - c) Organization
 - d) Deorganization
- 9) In the Process of Centralization the power resides at _____.
 - a) One Person
 - b) Two Persons
 - c) Three Persons
 - d) Many Persons
- 10) The Book 'Administrative Behaviour' is Written by _____.
 - a) Simon
 - b) Marx
 - c) Vilobee
 - d) Lenin
- 11) _____ Authority is based on the power of an individual's personality.
 - a) Charismatic
 - b) Traditional
 - c) Cultural
 - d) None of these

- 12) The word 'Theory is derived from the _____ language word Thea.
- a) Roman
 - b) Greek
 - c) English
 - d) French

- Q.2 Write short answer. (Any Four out of Six) 12**
- a) Managerial View of Public Administration
 - b) Integral View of Public Administration
 - c) Significance of Public Administration
 - d) Explain the term POSTCORB.
 - e) Two definitions of public administration
 - f) Reserve Bank of India (RBI)
- Q.3 Write short notes. (Any Two) 12**
- a) New Public Administration
 - b) Classical approach
 - c) Ecological approach
 - d) Public Corporation
- Q.4 Broad Answers question. (Any One out of Two) 12**
- a) Explain the units of organization in detail
 - b) Define the Organization, explain the bases of organization
- Q.5 Broad Answers question. 12**
- Explain the meaning, nature and scope of public administration.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Modern Indian Political Thought (230109103)

Day & Date: Tuesday, 09-01-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

12

- 1) ब्राम्हो समाजाची स्थापना ---- यांनी केली.
अ) ताराचंद चक्रवर्ती ब) चंद्रशेखर दत्त
क) राजाराम मोहन रॉय ड) महात्मा फुले
- 2) गीतारहस्य हे ---- यांनी लिहिले होते.
अ) महात्मा गांधी ब) लोकमान्य टिळक
क) रवींद्रनाथ टागोर ड) अरविंद घोष
- 3) रामराज्याची कल्पना ---- यांनी रूजवली होती.
अ) विनोबा भावे ब) महात्मा गांधी
क) दयानंद सरस्वती ड) स्वामी विवेकानंद
- 4) इतिहासचक्र हा ग्रंथ ---- यांनी लिहिला.
अ) राम मनोहर लोहिया ब) एम. एन. रॉय
क) पंडित नेहरू ड) स्वामी विवेकानंद
- 5) स्वामी विवेकानंदांचे गुरु ---- होते.
अ) स्वामी दयानंद ब) महर्षी अरविंद
क) श्री रामकृष्ण परमहंस ड) यापैकी काहीही नाही
- 6) विनोबा भावे यांनी ---- ची सुरुवात केली.
अ) पर्यावरण चळवळ ब) अन्नदान
क) शिक्षण चळवळ ड) भूदान चळवळ
- 7) ---- यांनी "आम्ही प्रथम भारतीय आहोत आणि भारतीय" अशी भावना व्यक्त केली.
अ) डॉ.बी.आर. आंबेडकर ब) महात्मा फुले
क) न्यायमूर्ती रानडे ड) व्ही.डी. सावरकर
- 8) इंडिपेंडन्स लेबर पार्टीची स्थापना ---- यांनी केली होती.
अ) लोकमान्य टिळक ब) महात्मा गांधी
क) M.N. रॉय ड) डॉ. बी. आर. आंबेडकर

- 9) 'अभिनव भारत' ची स्थापना ---- यांनी केली.
 अ) डॉ. राममनोहर लोहीया ब) व्ही.डी सावरकर
 क) महात्मा गांधी ड) एम.एन.राॅय
- 10) 'थॉट्स ऑन पाकिस्तान' हे ---- यांनी लिहिले होते.
 अ) व्ही.डी सावरकर ब) डॉ. बी. आर. आंबेडकर
 क) लोकमान्य टिळक ड) महात्मा गांधी
- 11) 'मार्क्स, गांधी आणि समाजवाद' हे ---- यांनी लिहिले होते.
 अ) कार्ल मार्क्स ब) लेनिंक
 क) डॉ. लोहिया ड) माओ
- 12) 'हिंद स्वराज्य' हे पुस्तक ---- यांनी लिहिले.
 अ) लोकमान्य टिळक ब) डॉ. बी. आर. आंबेडकर
 क) महात्मा गांधी ड) विनोबा भावे

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) मौलाना आझाद संयुक्त राष्ट्रवादाचे स्पष्टीकरण द्या
 ब) अभिनव भारत संघटन
 क) सत्यशोधक समाज
 ड) स्वामी विवेकानंद यांचे योगदान
 इ) भूदान चळवळ
 ई) M.G रानडे चे राजकीय विचार सांगा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) राजकीय योगदान पं. नेहरू.
 ब) 'टू नेशन थिअरी' च्या संकल्पना लिहा.
 क) स्वामी विवेकानंद यांचे धर्मविषयक विचार लिहा.
 ड) स्पष्ट करा डॉ. बी. आर भारतातील जातिव्यवस्थेबाबत आंबेडकरांचे विचार.

प्र.4 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

12

- अ) महात्मा गांधींचे राज्याबद्दलचे विचार
 किंवा
 ब) भारतीय राजकीयविचाराचे उत्पत्ति आणि विकास

प्र.5 डॉ. बी. आर आंबेडकरांचे राजकीय व सामाजिक विचार स्पष्ट करा.

12

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Modern Indian Political Thought (230109103)

Day & Date: Tuesday, 09-01-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

12

- 1) The Brahma Samaj was founded by _____.
a) Tarachand Chakravarti b) Chandrashekhar Dutt
c) Rajaram Mohan Roy d) Mahatma Phule
- 2) 'Gitarahasya' was written by _____.
a) Mahatma Gandhi b) Lokmanya Tilak
c) Ravindranath Tagore d) Arvind Ghosh
- 3) The idea of 'Ramrajya' was rooted by _____.
a) Vinoba Bhave b) Mahatma Gandhi
c) Dayanand Saraswati d) Swami Vivekanand
- 4) The book *Ithihaschakra* was written by _____.
a) Ram Manohar Lohia b) M.N. Roy
c) Pandit Nehru d) Swami Vivekanand
- 5) Swami Vivekananda's Guru was _____.
a) Swami Dayanand b) Maharshi Arvind
c) Shri Ramkrishna Paramhans d) None of these
- 6) Vinoba Bhave started the _____.
a) Environment Movement b) Food Donation
c) Education movement d) Bhudan movement
- 7) _____ expressed the feeling that "We are Indian first and the Indians".
a) Dr. B.R. Ambedkar b) Mahatma Phule
c) Justice Ranade d) V.D. Savarkar
- 8) The Independence Labour Party was founded by _____.
a) Lokmanya Tilak b) Mahatma Gandhi
c) M.N. Roy d) Dr. B.R. Ambedkar
- 9) 'Abhinav Bharat' was founded by _____.
a) Dr. Rammanohar Lohia b) V.D. Savarkar
c) Mahatma Gandhi d) M.N. Roy
- 10) 'Thoughts on Pakistan' was written by _____.
a) V.D. Savarkar b) Dr. B.R. Ambedkar
c) Lokmanya Tilak d) Mahatma Gandhi
- 11) 'Marx, Gandhi and Socialism' was written by _____.
a) Karl Marx b) Lenin
c) Dr. Lohia d) Mao

- 12) The book 'Hind Swarajya' was written by _____.
a) Lokmanya Tilak	b) Dr. B.R. Ambedkar
c) Mahatma Gandhi	d) Vinoba Bhave

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) Explain Maulana Azad Composite Nationalism
- b) Abhinav Bharat Sanghna
- c) Satyashodhak Samaj
- d) Contribution of Swami Vivekanand
- e) Bhudan Movement
- f) State the Political thoughts of M.G. Ranade.

Q.3 Write short answer. (Any Two) 12

- a) Political contribution Pt. Nehru.
- b) Write the Concepts of 'Two Nation Theory'.
- c) Write the Religions thought of Swami Vivekanand.
- d) Explain the Dr. B.R. Ambedkar thoughts on Caste System in India.

Q.4 Broad answer question. (Any One) 12

- a) Mahatma Gandhi's thoughts on state.

OR

- b) Indian Political though Genesis and development.

Q.5 Broad answer. 12

Explain Dr. B.R. Ambedkar's political and social thoughts.

Seat No.	
----------	--

M.A. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
POLITICAL SCIENCE

Research Methodology in Political Science (230109105)

Day & Date: Thursday, 11-01-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

12

- 1) अहवाल लेखन हा संशोधन प्रक्रियेतील ---- टप्पा आहे.
अ) प्रथम
ब) तृतीयक
क) द्वितीय
ड) अंतिम
- 2) सामाजिक विज्ञान संशोधनाचे वैशिष्ट्य ---- आहे.
अ) नियमितता
ब) तथ्यता
क) निश्चितता
ड) गतिमान
- 3) ---- संशोधन डिझाइनमध्ये समाविष्ट नाही.
अ) संशोधनाचा विषय
ब) संशोधनाचे स्वरूप
क) संशोधनाचा निष्कर्ष
ड) संशोधनाचे उद्दिष्ट
- 3) संदर्भ पुस्तक हा माहितीचा ---- स्रोत आहे.
अ) माध्यमिक
ब) प्राथमिक
क) आदर्श
ड) यापैकी काहीही नाही
- 4) ---- हे चांगल्या गृहितकाचे वैशिष्ट्य आहे.
अ) आत्मविश्वास
ब) स्पष्टता
क) वर्णनात्मकता
ड) सर्वसमावेशकता
- 5) 'मुलाखत' म्हणजे दोन किंवा अधिक व्यक्तींमधील ----.
अ) चर्चा
ब) प्रश्न-उत्तरे
क) संवादात्मक प्रतिसाद
ड) वादविवाद
- 6) निरीक्षणाद्वारे गोळा केलेली माहिती ---- डेटा म्हणून ओळखली जाते.
अ) थेट
ब) दुय्यम
क) प्राथमिक
ड) तथ्यात्मक
- 7) आंतरविद्याशाखीय संशोधन म्हणजे ----.
अ) शुद्ध विज्ञानाची मदत घेणे
ब) समाजशाखाची मदत घेणे
क) विषयाच्या पलीकडे संशोधन करणे
ड) इतर शास्त्रांची मदत घेणे

- 8) डेटाचा प्राथमिक स्रोत ---- आहे.
 अ) मुलाखत
 ब) संदर्भ पुस्तक
 क) सरकारी कागदपत्रे
 ड) स्वतःचे मत
- 9) सामाजिक विज्ञान संशोधन ---- विकासासाठी उपयुक्त आहे.
 अ) सामाजिक
 ब) आर्थिक
 क) सांस्कृतिक
 ड) वरीलपैकी सर्व
- 10) सामाजिक विज्ञान संशोधन ---- तथ्य शोधण्यावर आधारित आहे.
 अ) कॉमन
 ब) नवीन
 क) जुने
 ड) नवीन आणि जुने
- 11) ---- हे सामाजिक संशोधनाचे मुख्य उद्दिष्ट आहे.
 अ) पदवी
 ब) ज्ञान
 क) तथ्यांचा अभ्यास
 ड) व्यवसाय
- 12) मागील संशोधन हे ----चे स्रोत आहे.
 अ) युक्तिवाद
 ब) भविष्यवाणी
 क) पडताळणी
 ड) गृहीतक

प्र.2 खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) संशोधन पद्धतीचा अर्थ लिहा.
 ब) संशोधनाचे महत्व स्पष्ट करा.
 क) गृहितक म्हणजे काय?
 ड) प्रश्नावलीचा अर्थ लिहा.
 इ) अहवाल लेखनाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
 ई) केस स्टडी पद्धत म्हणजे काय?

प्र.3 टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

12

- अ) माहिती संकलन
 ब) संशोधन विषयाची निवड
 क) चांगल्या संशोधकाचे गुण सांगा.
 ड) मुलाखतीच्या विविध तंत्रांची चर्चा करा.

प्र.4 खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

12

संशोधनाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

संशोधन आराखडा वैशिष्ट्ये सांगा.

प्र.5 सामाजिक संशोधन परिभाषित करा आणि त्याची वैशिष्ट्ये तपशीलवार स्पष्ट करा.

12

Seat No.	
----------	--

M.A. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
POLITICAL SCIENCE

Research Methodology in Political Science (230109105)

Day & Date: Thursday, 11-01-2024
 Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice question.

12

- 1) Report writing is _____ stage in research process.
 - a) First
 - b) Third
 - c) Second
 - d) Last
- 2) The characteristic of social science research is _____.
 - a) Regularity
 - b) Factuality
 - c) Certainty
 - d) Dynamic
- 3) _____ is not included in research design.
 - a) Topic of research
 - b) Nature of research
 - c) Conclusion of research
 - d) Objective of research
- 3) Reference book is a _____ source of data.
 - a) Secondary
 - b) Primary
 - c) Ideal
 - d) None of these
- 4) _____ is a characteristic of good hypothesis.
 - a) Confidence
 - b) Clarity
 - c) Descriptiveness
 - d) Comprehensiveness
- 5) An 'Interview' means _____ between two or more persons.
 - a) Discussion
 - b) question-answers
 - c) Communicative response
 - d) Debate
- 6) Information collected through Observation is known as _____ data.
 - a) Direct
 - b) Secondary
 - c) Primary
 - d) Factual
- 7) Interdisciplinary research means _____.
 - a) To take the help of pure science
 - b) To take the help of sociology
 - c) To make research beyond the subject
 - d) To take the help of other sciences
- 8) The primary source of data is _____.
 - a) Interview
 - b) Reference book
 - c) Government document
 - d) Self opinion
- 9) Social science research is helpful in _____ development.
 - a) Social
 - b) Economic
 - c) Cultural
 - d) None of the above
- 10) Social science research is based on discovering _____ facts.
 - a) Common
 - b) New
 - c) Old
 - d) New and old

- 11) _____ is the main objective of social research.
a) Degree	b) Knowledge
c) Study of facts	d) Business
- 12) Previous research is source of _____.
a) Argument	b) Prediction
c) Verification	d) Hypothesis

Q.2 Answer the following question. (Any 4) 12

- a) Write meaning of research methodology.
- b) Explain the importance of research.
- c) What is Hypothesis?
- d) Write the meaning of Questionnaire.
- e) Explain the objectives of report writing.
- f) What is case study method?

Q.3 Write short notes. (Any 2) 12

- a) Data Collection
- b) Selection of research topic
- c) Qualities of good researcher
- d) Discuss different technic of interview.

Q.4 Answer the following questions. (Any 1) 12

Explain the different types of research.

OR

State the characteristics of research design.

Q.5 Answer the following questions. 12

Define the social science research and explain its features in detail.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Financial Administration in India (230109106)

Day & Date: Friday, 29-12-2023

Max. Marks: 60

Time: 03:00 PM To 05:30 PM

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

12

- 1) — यांच्या मते, राज्याची सर्व कार्ये वित्तावर अवलंबून असतात.

अ) लॉर्ड जॉर्ज	ब) कौटिल्य
क) रिचेल्हू	ड) यापैकी नाही
- 2) — ही वित्तीय प्रशासनाची कार्ये आहेत?

अ) अंदाजपत्रक तयार करणे	ब) कायदेमंडळाकडून अंदाजपत्रकास मंजूरी
क) राज्याने उभे केलेले भांडवल व पैसा सुरक्षित ठेवणे	ड) वरील सर्व
- 3) लोकशाही राज्यात वित्तीय प्रशासनाचे अधिकार — कडे दिलेले असतात.

अ) विधीमंडळा	ब) कार्यकारी मंडळा
क) न्यायमंडळा	ड) राष्ट्रपती
- 4) अंदाजपत्रक प्रथम कोणत्या सभागृहात मांडले जाते?

अ) लोकसभा	ब) राज्यसभा
क) ग्रामपंचायत	ड) विधान परिषद
- 5) अंदाजपत्रकाची — हे मूलभूत तत्व आवश्यक आहे.

अ) संतुलित स्वरूपाचे असावे	ब) अंदाज रोखीच्या आधारावर असावेत
क) जमाखर्च समग्र पध्दतीने दाखवावा	ड) वरील सर्व
- 6) भारताचे आर्थिक वर्ष कधी संपते?

अ) 1 एप्रिल	ब) 31 डिसेंबर
क) 31 मार्च	ड) 1 मार्च
- 7) — कडून महालेखापरीक्षकाची नेमणूक केली जाते.

अ) पंतप्रधान	ब) राष्ट्रपती
क) राज्यपाल	ड) जिल्हाधिकारी
- 8) वित्तीय आणीबाणी कोण जाहिर करतात?

अ) पंतप्रधान	ब) राष्ट्रपती
क) राज्यपाल	ड) जिल्हाधिकारी

- 9) कर आकारणीची शेषाधिकार ---- कडे आहे.
 अ) संसदे
 ब) राष्ट्रपती
 क) न्यायालय
 ड) मुख्यमंत्र्या
- 10) भारतीय संविधान कलम ---- मध्ये वित्त आयोगाची तरतूद केली आहे.
 अ) 360
 ब) 280
 क) 368
 ड) 352
- 11) ---- मार्फत सर्व आर्थिक व्यवहारांचे लेखांकन केले जाते.
 अ) कोषागार
 ब) लोकलेखा समिती
 क) जिल्हाधिकारी कार्यालय
 ड) यापैकी नाही
- 12) लेखापरिक्षा म्हणजे ---- होय.
 अ) हिशेब तपासणे
 ब) पैसे खर्च करणे
 क) उधळपट्टी करणे
 ड) पैसे जतन करणे

- प्र.2 खालीलपैकी प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणत्याही चार) 12
 अ) वित्तीय प्रशासनाचा अर्थ स्पष्ट करा.
 ब) लोकलेखा समितीची कामे लिहा.
 क) कोषागार व वित्त विभागासंबंधी माहिती लिहा.
 ड) लेखापरिक्षाचे स्वरूप व उद्देश लिहा.
 इ) वित्तीय प्रशासनासंबंधी कायदेमंडळाची भूमिका स्पष्ट करा.
 ई) वित्तीय प्रशासनात कार्यकारी मंडळाचे महत्त्व लिहा.
- प्र.3 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) 12
 अ) अंदाजपत्रकाचे महत्त्व आणि तत्वे लिहा.
 ब) निती आयोगाची भूमिका स्पष्ट करा.
 क) भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षकाची कार्ये स्पष्ट करा.
 ड) अंदाज समितीची रचना लिहून कामे लिहा.
- प्र.4 दीर्घोत्तरी उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 12
 अ) केंद्र व राज्य यांच्यातील आर्थिक संबंध सविस्तर लिहा.
 किंवा
 ब) भारतातील अर्थसंकल्पाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी उत्तर लिहा. 12
 अर्थसंकल्पाची व्याख्या सांगून प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Financial Administration in India (230109106)

Day & Date: Friday, 29-12-2023

Max. Marks: 60

Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

12

- 1) _____ according to him, all the functions of the state depend on finance.
 - a) Lord George
 - b) Kautilya
 - c) Richelieu
 - d) None of these
- 2) _____ are these functions of financial administration?
 - a) Preparing a budget
 - b) Approval of budget by legislature
 - c) To secure the capital and money raised by the State
 - d) All of the above
- 3) Powers of financial administration in a democratic state _____ they are given.
 - a) Legislature
 - b) Executive Board
 - c) Judiciary
 - d) President
- 4) In which House is the budget first presented?
 - a) Lok Sabha
 - b) Rajya Sabha
 - c) Gram panchayat
 - d) Legislative Council
- 5) The budget this basic principle is essential.
 - a) Should be balanced
 - b) Estimates should be cash-based
 - c) The expenditure should be shown in a holistic manner
 - d) All of the above
- 6) When does India's financial year end?
 - a) April 1
 - b) December 31
 - c) March 31
 - d) March 1
- 7) _____ it appoints an auditor general.
 - a) Prime Minister
 - b) President
 - c) Governor
 - d) District Collector
- 8) Who declares a financial emergency?
 - a) Prime Minister
 - b) President
 - c) Governor
 - d) District Collector
- 9) The residual authority to levy taxes _____ it has.
 - a) Parliament
 - b) President
 - c) Court
 - d) Chief Minister
- 10) Article of the Constitution of India It provides for a Finance Commission.
 - a) 360
 - b) 280
 - c) 368
 - d) 352

- 11) _____ it accounts for all financial transactions.
a) Treasury	b) Public Accounts Committee
c) Collectorate	d) None of these
- 12 Audit is _____ yes.
a) Checking accounts	b) Spending money
c) Wasting	d) Saving money

Q.2 Write short answer. (any Four) 12

- a) Explain the meaning of financial administration.
- b) Write the functions of the Public Accounts Committee.
- c) Write information about the Treasury and Finance Departments.
- d) Write down the nature and purpose of the audit.
- e) Clarify the legislature's position on financial administration.
- f) Write down the importance of the executive in financial administration.

Q.3 Answer the following question. (Any Two) 12

- a) Write down the importance and principles of the budget?
- b) Clarify niti aayog's stand?
- c) Explain the functions of the Comptroller and Auditor General of India?
- d) Write down the composition of the estimate committee?

Q.4 Answer the following question in detail. (Any One) 12

Write in detail the economic relationship between the Centre and the state?

OR

Explain the budget process in India?

Q.5 Answer the following question in detail. 12

Explain the type in detail by defining the budget?

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Comparative Government & Politics (230109107)

Day & Date: Friday, 29-12-2023

Max. Marks: 60

Time: 03:00 PM To 05:30 PM

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा.

12

- 1) मर्यादित सरकार हे ---- चे वैशिष्ट्य आहे.

अ) कायद्याचे शासन	ब) न्यायिक वर्चस्व
क) द्विपक्षीय व्यवस्था	ड) सत्ताविभाजन
- 2) ---- राष्ट्रपती विधीमंडळाला उत्तरदायी नसतो.

अ) अमेरिकन	ब) जर्मनी
क) फ्रान्स	ड) भारत
- 3) इंग्लंडच्या पंतप्रधानांचा कार्यकाळ ---- वर्षांचा असतो.

अ) तीन	ब) पाच
क) चार	ड) सहा
- 4) ---- हे संघराज्य नाही.

अ) USA	ब) भारत
क) स्वित्झर्लंड	ड) इंग्लंड
- 5) 'तुलनात्मक राजकारण' हे पुस्तक ---- यांनी लिहिले आहे.

अ) कार्ल मार्क्स	ब) अल्मंड आणि पॉवेल
क) मॅक्स वेबर	ड) J. S. मिल
- 6) ---- हे स्विस राजकीय व्यवस्थेचे वैशिष्ट्य नाही.

अ) लोकशाही	ब) संघात्म
क) बहु-पक्षीय व्यवस्था	ड) एकात्मक
- 7) Gerrymandering निवडणूक पद्धत ---- ने स्वीकारली आहे.

अ) स्वित्झर्लंड	ब) भारत
क) USA	ड) इंग्लंड
- 8) सत्ताविभाजनाच्या सिद्धांताचा ---- राज्यघटनेवर मोठा परिणाम झाला.

अ) USSR	ब) UK
क) USA	ड) पाकिस्तान
- 9) मर्यादित राजेशाही ---- मध्ये अस्तित्वात आहे.

अ) भारत	ब) पाकिस्तान
क) U. K.	ड) U.S.A.

- 10) तुलनात्मक राजकारणाचे जनक ---- आहेत.
अ) ऍरिस्टॉटल ब) प्लेटो
क) अल्मंड ड) पॉवेल
- 11) ---- देशाला अलिखित संविधान आहे.
अ) भारत ब) इंग्लंड
क) अमेरिका ड) फ्रेंच
- 12) USA चे अध्यक्ष ---- वर्षासाठी नियुक्त केले जातात.
अ) तीन ब) पाच
क) चार ड) सहा

- प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) 12
अ) संरचनात्मक कार्यात्मक दृष्टीकोन.
ब) स्विस राज्यघटनेची ठळक वैशिष्ट्ये.
क) 'शक्तीचे पृथक्करण' ही संकल्पना परिभाषित करा.
ड) वर्तणूक दृष्टीकोन.
इ) पारंपारिक दृष्टीकोन.
ई) इंग्लंडच्या कायदेमंडळाची कोणतीही दोन कार्ये सांगा.
- प्र.3 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) 12
अ) अमेरिकन विधानमंडळाची रचना
ब) स्वित्झर्लंडच्या कार्यकारिणीची कार्ये
क) यूकेचे पंतप्रधान
ड) यूएसए मध्ये न्यायालयीन पुनरावलोकन
- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 12
अ) यूएसए च्या संविधानाची ठळक वैशिष्ट्ये.
ब) इंग्लंडच्या संविधानाची ठळक वैशिष्ट्ये.
- प्र.5 उत्तर तपशीलवार लिहा. 12
तुलनात्मक शासन आणि राजकारण यांचे स्वरूप, व्याप्ती आणि अर्थ स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Comparative Government & Politics (230109107)

Day & Date: Friday, 29-12-2023

Max. Marks: 60

Time: 03:00 PM To 05:30 PM

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

12

- 1) Limited Government is feature of _____.
a) Rule of Law
b) Judicial Supremacy
c) Two-party system
d) Separation of powers
- 2) _____ President is not answerable to legislature.
a) American
b) Germany
c) France
d) India
- 3) Tenure of Prime Minister of England is _____ years.
a) Three
b) Five
c) Four
d) Six
- 4) _____ is not a federal state.
a) USA
b) India
c) Switzerland
d) England
- 5) The book 'Comparative Politics' is written by _____.
a) Karl Marx
b) Almond & Powel
c) Max Weber
d) J. S. Mill
- 6) _____ is not a Characteristics of Swiss Political System.
a) Democratic
b) Federal
c) Multi-party system
d) Unitary
- 7) Gerrymandering electoral method is accepted by _____.
a) Switzerland
b) India
c) USA
d) England
- 8) The doctrine of Separation of Powers had to great impact on the Constitution of _____.
a) USSR
b) U K
c) USA
d) Pakistan
- 9) Limited Monarchy exists in _____.
a) India
b) Pakistan
c) U. K.
d) U.S.A.
- 10) Father of comparative politics is _____.
a) Aristotle
b) Plato
c) Almond
d) Powel

- 11) _____ country has unwritten constitution.
a) Switzerland b) India
c) USA d) England
- 12) The President of USA is appointed for _____ years.
a) Three b) Five
c) Four d) Six

Q.2 Write short answer (Any Four) 12

- a) Structural Functional Approach.
- b) Salient features of Swiss constitution.
- c) Define the concept 'Separation of Powers'.
- d) Behavioral Approach.
- e) Traditional Approach.
- f) State any two functions of Legislature of England.

Q.3 Write short notes (Any Two): 12

- a) Structure of American Legislature.
- b) Functions of Executive of Switzerland.
- c) Prime Minister of UK.
- d) Judicial review in USA.

Q.4 Write answer any one of the following: 12

- a) Salient features of constitutions of USA.
- OR**
- b) Salient features of constitutions of UK.

Q.5 Write answer in detail: 12

Explain the meaning nature and scope of comparative politics and government.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023
Constitution of India (230109104)**

Day & Date: Saturday, 30-12-2023
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.1 दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य व अचूक पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा. 06

- 1) समानतेच्या अधिकाराचे वर्णन ——— लेखांमध्ये केले आहे.
अ) 14 ते 18
ब) 19 ते 22
क) 15 ते 22
ड) 14 ते 22
- 2) ——— भारतीय राज्यघटनेने नागरिकत्व स्वीकारले आहे.
अ) एकल
ब) द्वंद्वयुद्ध
क) जटिल
ड) यापैकी काहीही नाही
- 3) भारताच्या राष्ट्रपतीची निवडणूक लढवण्यासाठी ——— वय आवश्यक आहे.
अ) 25
ब) 30
क) 35
ड) 40
- 4) मंत्रिपरिषद संसदेला जबाबदार असते ———
अ) विधानसभा
ब) राज्यसभा
क) लोकसभा
ड) विधान परिषद
- 5) ——— राज्यपाल आणि मंत्री परिषद यांच्यात मध्यस्थ म्हणून काम करते
अ) पंतप्रधान
ब) मुख्यमंत्री
क) लोकसभेचे अध्यक्ष
ड) उपमुख्यमंत्री
- 6) ग्रामपंचायतीचे सदस्य ——— द्वारे निवडले जातात.
अ) पंचायत समिती
ब) ग्रामसभा
क) गावकरी
ड) सरपंच

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 06

- अ) केंद्र-राज्य संबंध
- ब) न्यायिक पुनरावलोकन
- क) संघराज्य घटनेची दोन वैशिष्ट्ये
- ड) सरनामा

प्र.3 टीपा लिहा 06

मूलभूत अधिकार

प्र.4 भारतीय राज्यघटनेची प्रमुख वैशिष्ट्ये तपशीलवार वर्णन करा.

किंवा

भारताच्या पंतप्रधानांचे अधिकार आणि कार्ये तपशीलवार वर्णन करतात.

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Constitution of India (230109104)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023

Max. Marks: 30

Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 06

- 1) _____ citizenship has been accepted by the Indian Constitution.
 - a) single
 - b) dual
 - c) complex
 - d) none of these
- 2) Right to Equality has been described in _____ articles
 - a) 14 to 22
 - b) 19 to 22
 - c) 15 to 22
 - d) 14 to 18
- 3) To contest the election of President of India _____ age is essential.
 - a) 25
 - b) 30
 - c) 35
 - d) 40
- 4) The members of Grampanchayat are elected by _____.
 - a) panchayat Samitee
 - b) gramsabha
 - c) villagers
 - d) sarpanch
- 5) _____ Works as mediator between Governor and Council of Ministers
 - a) Prime Minister
 - b) Chief Minister
 - c) Speaker of Loksabha
 - d) Deputy Chief Minister
- 6) The Council of Ministers is responsible to Parliament's _____.
 - a) Loksabha
 - b) Rajyasabha
 - c) vidhansabha
 - d) Vidhanparishad

Q.2 Write short answers. (Any Two) 06

- a) Centre- state relations
- b) Two features of federal constitution
- c) The Preamble
- d) Judicial Review

Q.3 Write short note 06

Fundamental Rights

Q.4 Powers and Functions of Prime Minister of India explain in detail. 12

OR

Salient features of Indian constitution explain in detail.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023
Political Theory (MA02101)**

Day & Date: Friday, 05-01-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 16

- 1) राज्यशास्त्राचा जनक म्हणून ——— यांना ओळखले जाते.
अ) अॅरिस्टॉटल
ब) प्लेटो
क) लास्की
ड) गार्नर
- 2) 'थिअरी' हा शब्द ——— भाषेतील 'थिआ' या शब्दापासून तयार झाला आहे.
अ) ग्रीक
ब) लॅटिन
क) संस्कृत
ड) यापैकी नाही
- 3) अधिसत्तेचा प्रवास हा ——— असतो.
अ) वरिष्ठ ते कनिष्ठ
ब) कनिष्ठ ते वरिष्ठ
क) अ आणि ब बरोबर आहे
ड) यापैकी नाही
- 4) ——— हा राजकारणाचा केंद्रबिंदू असतो.
अ) अधिमान्यता
ब) कायदा
क) सत्ता
ड) लोकशाही
- 5) ——— यांनी अधिसत्तेचे तीन प्रकार पाडलेले आहेत.
अ) प्लेटो
ब) मॅक्सवेबर
क) कार्लमार्क्स
ड) अॅरिस्टॉटल
- 6) अधिमान्यता हे ——— चे महत्वाचे वैशिष्ट्ये आहे.
अ) अधिसत्ता
ब) स्वातंत्र्य
क) लोकशाही
ड) उदारमतवाद
- 7) ——— हा नवमार्क्सवादी राजकीय विचारवंत आहे.
अ) स्टॅलिन
ब) मार्क्स
क) अंतोनियो ग्रामची
ड) रॉबर्ट डहाल
- 8) एम. एस्. लिपसेट यांनी ——— या ग्रंथात अधिमान्यता या राजकीय संकल्पनेचे विश्लेषण केले.
अ) पॉलिटिकल पॉवर
ब) पॉलिटिकल मॅन
क) थिअरी ऑफ जस्टीस
ड) दास कॅपिटल

- 9) एखादा आदेश किंवा आज्ञा देण्याची किमान राजकीय सत्ता म्हणजे ---- होय.
 अ) लोकशाही ब) अधिमान्यता
 क) अधिसत्ता ड) सत्ता
- 10) पितृसत्ताक कुटुंबपध्दती हे ---- अधिसत्तेचे उदाहरण आहे.
 अ) दिव्यवलयी ब) पारंपारिक
 क) वैधानिक ड) विवेकी
- 11) ---- यांनी राजकीय उदारमतवादास पहिल्यांदा चालना दिली.
 अ) मार्क्स ब) लॉक
 क) मिल ड) लेनिन
- 12) अतिरिक्त मूल्य सिध्दांत कोणी मांडला.
 अ) लेनिन ब) माओ
 क) स्टॅलिन ड) मार्क्स
- 13) ---- यांनी 'राजकीय सिध्दांत' हा ग्रंथ लिहिला आहे.
 अ) हॉब्स ब) पोलॉक
 क) अँडयुहॅकर ड) कोकर
- 14) ग्रीक भाषेतील 'थिआ' या शब्दाचा अर्थ ---- असा होतो.
 अ) समाज ब) दृष्टी
 क) विचारसरणी ड) यापैकी नाही
- 15) सेबाईन यांनी ----- दृष्टीकोनातून राजकीय सिध्दातांचे स्पष्टीकरण केले आहे.
 अ) ऐतिहासिक ब) सामाजिक
 क) आर्थिक ड) यापैकी नाही
- 16) खालीलपैकी कोणते घटक राजकीय सिध्दांतांच्या अभ्यासाचे क्षेत्र आहे.
 अ) राजकीय ग्रंथ ब) राजकीय विचारप्रणाली
 क) राजकीय व्यवस्था ड) वरील सर्व

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

- अ) संमोहक किंवा दिव्यवलयी अधिसत्ता म्हणजे काय?
 ब) राजकीय बंधनाचे आधार सांगा.
 क) राज्याचा उदारमतवादी लोकशाही सिध्दांत
 ड) राजकीय सिध्दांतांचे महत्व
 इ) अधिमान्यता व अधिसत्ता यामधील फरक सांगा.
 ई) अतिरिक्त मूल्याचे तत्व सांगा.

16

प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न. (चार पैकी दोन)

- अ) राज्याचा नवमाक्सवादी सिध्दांत
- ब) राजकीय सिध्दांताच्या न्हासाची कारणे
- क) अधिसत्तेची वैशिष्ट्ये सांगा.
- ड) राजकीय आधुनिकीकरण

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक)

राज्यसंस्थेचा मार्क्सवादी सिध्दांत स्पष्ट करा.

किंवा

अधिसत्ता म्हणजे काय? अधिसत्तेचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.

राजकीय सिध्दांताची व्याख्या सांगून, स्वरूप व महत्व स्पष्ट करा?

Seat
No.

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023
Political Theory (MA02101)**

Day & Date: Friday, 05-01-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice questions.**16**

- 1) _____ is known as the father of political science.
 - a) Aristotle
 - b) Plato
 - c) Laski
 - d) Garner
- 2) The word Theory is derived from the word 'Thea' in the _____ language.
 - a) Greek
 - b) Latin
 - c) Sanskrit
 - d) None of these
- 3) Authority always flow from _____.
 - a) Superior to Subordinate
 - b) Subordinate to superior
 - c) Both A and B
 - d) None of these
- 4) _____ is the nucleus of politics.
 - a) Legitimacy
 - b) Law
 - c) Power
 - d) Democracy
- 5) _____ has distinguished between three kinds of authority.
 - a) Plato
 - b) Max Weber
 - c) Karl Mark
 - d) Aristotle
- 6) Legitimacy is an important characteristic of _____.
 - a) Authority
 - b) Liberty
 - c) Democracy
 - d) Liberalism
- 7) _____ is a neo-Marxist thinker?
 - a) Stalin
 - b) Marx
 - c) Antonio Gramsci
 - d) Robert Dhal
- 8) S. M. Lipset analyzed Legitimacy political concept in his book?
 - a) Political Power
 - b) Political Man
 - c) Theory of Justice
 - d) Das capital
- 9) _____ A minimum political power to given and order or command is known as.?
 - a) Democracy
 - b) Legitimacy
 - c) Authority
 - d) Power
- 10) Patriarchy is an example of authority.
 - a) Charismatic
 - b) Traditional
 - c) Legal
 - d) Rational
- 11) The first exponent of political Liberalism is _____.
 - a) Marx
 - b) Locke
 - c) Mill
 - d) Lenin

- 12) Who explain the concept 'Surplus value theory'?
a) Lenin	b) Mao
c) Stalin	d) Marx
- 13) _____ has written a book 'Political Theory'?
a) Hobbes	b) Pollock
c) Andrew Hecker	d) Cooker
- 14) The Greek word 'Thea' means _____.
a) Society	b) Vision
c) Ideology	d) None of these
- 15) In _____ approach sebaïn explained a political Theory.
a) Historical	b) Social
c) Economic	d) None of these
- 16) Political theory is the study of _____.
a) Political Text	b) Political Ideology
c) Political system	d) All of the above

Q.2 Write short answers. (Any Four) 16

- a) What is charismatic Authority?
- b) Explain the Grounds of political obligation?
- c) Liberal Demacracic theory of state?
- d) Significance of political theory?
- e) What is difference between authority & Legitimacy?
- f) What is the principle of surplus value?

Q.3 Answer the following question (Any Two) 16

- a) State's theory of neo-Marxism.
- b) Causes of decline of political theory.
- c) Explain the features of Authority.
- d) Political Modernization.

Q.4 Write board answer. (Any One) 16

Explain the Marxism theory of the state?

OR

What is Authority? Explain the kinds of Authority?

Q.5 Write the answer. 16

Explain the Defines, Nature and significance of political theory?

Seat No.	
----------	--

M.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
POLITICAL SCIENCE

Major Ideas in Public Administration (MA02102)

Day & Date: Sunday, 07-01-2024
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) मानवी संबंध सिध्दांतामध्ये ——— यावर लक्ष केंद्रित केलेले आहे.
 अ) भौतिक घटक
 ब) जैविक घटक
 क) सामाजिक आणि मानसिक घटक
 ड) आर्थिक घटक
- 2) लोकप्रशासनाच्या समग्र दृष्टिकोनाचे समर्थन ——— या विचारवंताने केलेले आहे.
 अ) एल. डी. व्हाइट
 ब) डिमॉक
 क) ग्लेडन
 ड) वरील सर्व
- 3) निर्णय निर्धारण प्रक्रियेचे वर्णन ——— असे केले जाते?
 अ) जे योग्य आहे तो निर्णय घेणे
 ब) कागदावर प्राधान्यक्रम लिहिणे
 क) विविध पर्यायांमधून योग्य पर्यायाची निवड करणे
 ड) प्रक्रियेची माहिती पूर्ण करणे
- 4) लोकप्रशासन आणि खाजगी प्रशासन यांच्यातील मुख्य फरक ——— आहे?
 अ) नफा कमविण्याचा हेतू
 ब) जनतेप्रती असणारे उत्तरदायित्व
 क) कार्याचे स्वरूप
 ड) वरीलपैकी सर्व
- 5) स्वतंत्र नियामक आयोग ——— प्रकारची कामे करतात.
 अ) नियामक कार्ये
 ब) प्रशासकीय कार्ये
 क) अर्ध-न्यायिक कार्ये
 ड) वरील सर्व
- 6) लोकप्रशासनाची व्याख्या ——— अशी केली जाते.
 अ) उद्योग व्यवस्थापन
 ब) सार्वजनिक प्रशासन
 क) मालमत्तेचे व्यवस्थापन
 ड) प्रशासकीय क्षमता

- 7) पदसोपान म्हणजे ----
 अ) संघटनेच्या विविध स्तरांवरील अधिकारी
 ब) वरिष्ठ अधिकाऱ्यांचे कनिष्ठ कर्मचाऱ्यांवरील नियंत्रण
 क) झुलता पूल
 ड) वरीलपैकी सर्व
- 8) नियंत्रण कक्षा ---- संबंधित आहे.
 अ) मुख्यालयाद्वारे नियंत्रित करता येणाऱ्या प्रादेशिक आस्थापनांची संख्या
 ब) संघटनेमध्ये तयार केलेल्या अधिकाऱ्यांच्या पातळीची संख्या
 क) एका वरिष्ठ व्यवस्थापकाद्वारे किती कनिष्ठ अधिकाऱ्यांवर नियंत्रण व देखरेख ठेवली जाते ती संख्या निश्चित करणे
 ड) वरीलपैकी नाही
- 9) सार्वजनिक लोकनिगम ---- प्रकारची कार्ये करण्यासाठी तयार केले आहेत
 अ) आर्थिक कार्ये
 ब) नागरी कार्ये
 क) नियामक कार्ये
 ड) पोलिसी कार्ये
- 10) ---- हे शासकीय संघटनेचे सर्वात व्यापक रूप आहे.
 अ) सार्वजनिक लोकनिगम
 ब) स्वतंत्र नियामक आयोग
 क) खाते
 ड) पब्लिक लिमिटेड कंपनी
- 11) प्रशासकीय उत्तरदायित्व ---- साधनांद्वारे अंमलात आणले जाते.
 अ) कायदेमंडळाचे निरीक्षण व नियंत्रण
 ब) न्यायालयीन पुनर्विलोकन
 क) मंत्रालयीन उत्तरदायित्व
 ड) वरीलपैकी सर्व
- 12) नवलोक प्रशासनाच्या संदर्भात खालीलपैकी कोणते विधान खरे नाही?
 अ) नवलोक प्रशासन बाजारपेठ केंद्रीत आहे
 ब) नवलोक प्रशासन हे जनहिताचे समर्थन करते
 क) नवलोक प्रशासन हे व्यवस्थापकीय स्वायत्ततेचा पुरस्कार करते
 ड) नवलोक प्रशासन हे कार्यप्रदर्शन मूल्यांकनावर लक्ष केंद्रित करते
- 13) नव लोक प्रशासनामध्ये यावर भर दिला ----
 अ) अर्थव्यवस्था आणि कार्यक्षमता
 ब) मूल्ये आणि नीतिशास्त्र
 क) सार्वजनिक वर्तन
 ड) वरीलपैकी नाही
- 14) स्केलर साखळी ---- संदर्भात आहे.
 अ) कंपनीमधील सर्व व्यवस्थापक
 ब) आज्ञेची साखळी
 क) संवादाची साखळी
 ड) वरिष्ठ ते कनिष्ठ अशा पध्दतीने जोडलेल्या व्यवस्थापकांची स्टेपवाईज साखळी

- 15) संघटनेची नियंत्रण कक्षा ---- या घटकावर अवलंबून असते.
अ) कार्याचे स्वरूप, व्यवस्थापकाचे व्यक्तिमत्व, कालावधी, संघटनेचा प्रादेशिक विस्तार
ब) केवळ व्यवस्थापकाचे व्यक्तिमत्व आणि कार्याचे स्वरूप
क) फक्त कालावधी आणि संघटनेचा प्रादेशिक विस्तार
ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- 16) सार्वजनिक उपक्रमांना ---- द्वारे वित्तपुरवठा केला जातो.
अ) सरकार
ब) खाजगी उद्योगपती
क) राजकीय नेते
ड) खासगी कंपनी

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) नव लोकप्रशासनाचे महत्व थोडक्यात स्पष्ट करा?
ब) 'नियंत्रण कक्षा' तत्वाचे विश्लेषण करा?
क) सार्वजनिक प्रशासनाचा 'निर्णय निर्धारण' दृष्टीकोन थोडक्यात स्पष्ट करा.
ड) संघटनेची व्याख्या सांगा?
इ) लोकप्रशासनाचे महत्व विषद करा.
ई) केंद्रीकरण म्हणजे काय?

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) संघटनेचा स्टाफ घटक स्पष्ट करा?
ब) संघटनेचे 'अज्ञेयता' तत्व स्पष्ट करा?
क) संघटनेचे केंद्रीकरण आणि विकेंद्रीकरण हे तत्व स्पष्ट करा?
ड) संघटनेचे प्रदत्तीकरण हे तत्व स्पष्ट करा?

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक)

16

सार्वजनिक लोकनिगमावरील संसदेचे व मंत्रिमंडळाचे नियंत्रण स्पष्ट करा.
किंवा
लोकप्रशासनाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.

16

संघटनेचे चार घटक विस्ताराने स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
POLITICAL SCIENCE**

Major Ideas in Public Administration (MA02102)

Day & Date: Sunday, 07-01-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.

16

- 1) The human relations theory focussed on the _____.
 - a) Physiological factors
 - b) Biological factors
 - c) Social and psychological factors
 - d) Economic factors
- 2) The integral view of public administration is supported by _____.
 - a) L D White
 - b) Dimock
 - c) Gladden
 - d) All the above
- 3) Decision making is (simplistically) typically described as which of the following?
 - a) Deciding what is correct
 - b) Putting preferences on paper
 - c) Choosing among alternatives
 - d) Processing information to completion
- 4) Which of the following is the main point of difference between public administration and private administration?
 - a) Profit motive
 - b) Public responsibility
 - c) Nature of functions
 - d) All the above
- 5) The Independent Regulatory Commissions perform _____.
 - a) regulatory functions
 - b) administrative functions
 - c) quasi-judicial functions
 - d) all the above
- 6) Public Administration may be defined as _____.
 - a) Management of industry
 - b) Administration of Public
 - c) Management of Property
 - d) Administrative Capacity
- 7) Hierarchy means _____.
 - a) Officials at different levels of organization
 - b) Control of the higher over the lower
 - c) Gang plank
 - d) All of these
- 8) Span of control is concerned with _____.
 - a) Number of field establishments which can be controlled by the head quarters
 - b) Number of levels of authority which can be created in an organisation.
 - c) Determining the number of subordinates to be supervised by each manager
 - d) None of the above

- 9) Public corporations are created to perform: _____.
 a) Economic functions b) civil functions
 c) regulatory functions d) police functions
- 10) Which is the most widely prevalent form of governmental organization _____.
 a) Public corporation
 b) Independent regulatory commission
 c) Department
 d) Public limited company
- 11) Administrative accountability is enforced through such means as _____.
 a) Legislative surveillance b) Judicial review
 c) Ministerial responsibility d) All the three above
- 12) Which one of the following statements is not correct in respect of New Public administration?
 a) It has market orientation
 b) It upholds public interest
 c) It advocates managerial autonomy
 d) It focuses on performance appraisal
- 13) New Public administration laid emphasis on _____.
 a) Economy and efficiency b) Values and ethics
 c) Behaviour of the public d) None of the above
- 14) Scalar chain refers to: _____.
 a) All managers in a company
 b) Chain of command
 c) Chain of communication
 d) Chain of managers from top to bottom linked stepwise
- 15) It is recognised that the span of control varies with: _____.
 a) Function, personality, time, space
 b) only Personality and function
 c) only Time and space
 d) None of the above
- 16) Public enterprises are financed by _____.
 a) Government b) Private businessman
 c) Political leaders d) Private Company

Q.2 Write short answers. (Any Four)

16

- a) Give the importance of New Public Administration.
 b) Explain the principal of span of control.
 c) Explain in short decision-making Approach of public administration.
 d) Explain the definition of organization.
 e) Explain the importance of public administration.
 f) What is mean by centralization?

Q.3 Answer the following questions. (Any Two)

16

- a) Explain the staff unit of organization.
 b) Explain in details principal unity of organization.
 c) Explain the principle of centralization and decentralisation in detail.
 d) Write a note on principle of delegation.

- Q.4 Broad Answers question. (Any One)** **16**
- a) Explain the control over Public Corporation.
- OR**
- b) Explain the Nature and Scope of Public Administration.
- Q.5 Broad Answers question.** **16**
- Explain the four Bases of Department in detail.

- 7) भारताच्या राष्ट्रपतीची निवड ——— मार्फत होते.
 अ) लोकसभा
 ब) राज्यसभा
 क) प्रत्यक्ष जनते
 ड) प्रत्यक्ष जनते लोकसभा, राज्यसभा व राज्याच्या विधिमंडळात निवडून आलेल्या सदस्यांमार्फत
- 8) भारतीय राज्यघटनेची मूलभूत चौकट बदलता येणार नाही अशा पद्धतीचा निकाल सर्वोच्च न्यायालयाने ——— खटल्यामध्ये दिला.
 अ) मिनर्वा मिल्स खटला
 ब) केशवानंद भारती खटला
 क) गोलकनाथ खटला
 ड) शंकरप्रसाद खटला
- 9) राज्यघटना दुरुस्तीची प्रक्रिया परिशिष्ट ——— मध्ये समाविष्ट केलेली आहे.
 अ) कलम 315
 ब) कलम 370
 क) कलम 368
 ड) कलम 352
- 10) मसुदा समितीची स्थापना ——— या दिवशी करण्यात आली.
 अ) 15 ऑगस्ट 1947
 ब) 9 डिसेंबर 1946
 क) 30 ऑगस्ट 1947
 ड) 29 ऑगस्ट 1947
- 11) आज रोजी भारतीय राज्यघटनेमध्ये ——— मूलभूत कर्तव्यांचा समावेश करण्यात आलेला आहे.
 अ) 10
 ब) 11
 क) 12
 ड) 15
- 12) जीवित स्वातंत्र्याचा हक्क भारतीय राज्यघटनेच्या ——— या कलमांमध्ये समाविष्ट करण्यात आला आहे.
 अ) 20
 ब) 19
 क) 21
 ड) 22
- 13) भारतीय राज्यघटनेच्या ——— या कलमानुसार सर्वोच्च न्यायालयाची स्थापना करण्यात आली.
 अ) 124
 ब) 125
 क) 128
 ड) 130
- 14) राष्ट्रपतींच्या आणीबाणी विषयक अधिकारामधील कलम 356 चा सर्वप्रथम वापर ——— या राज्यात करण्यात आला.
 अ) केरळ
 ब) पंजाब
 क) आंध्र प्रदेश
 ड) उत्तर प्रदेश
- 15) 25 जून 1975 रोजी अंतर्गत आणीबाणी कलम 352 नुसार घोषित करण्यात आली होती त्यावेळेस भारताचे राष्ट्रपती ——— हे होते.
 अ) राष्ट्रपती आर. वेंकटरमण
 ब) राष्ट्रपती नीलम संजीव रेड्डी
 क) राष्ट्रपती व्ही. व्ही. गिरी
 ड) राष्ट्रपती फक्रुद्दीन अली अहमद
- 16) कलम 356 चा गैरवापरास काही प्रमाणात प्रतिबंध ——— या खटल्यात सर्वोच्च न्यायालयाने केला.
 अ) केशवानंद भारती खटला
 ब) गोलकनाथ खटला
 क) एस. आर. बोम्मई
 ड) शंकर प्रसाद खटला

- प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 16
- अ) बंदीप्रत्यक्षीकरण म्हणजे काय?
- ब) 42 व्या घटनादुरुस्ती मधील ठळक बाबी स्पष्ट करा.
- क) पंतप्रधानांचे अधिकार व कार्य स्पष्ट करा.
- ड) मूलभूत कर्तव्य स्पष्ट करा.
- इ) न्यायालयीन पुनर्विलोकन म्हणजे काय?
- ई) भारतीय राज्यघटनेतील सामाजिक, राजकीय मार्गदर्शक तत्त्वे स्पष्ट करा.
- प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 16
- अ) न्यायालयीन सक्रियता संकल्पना स्पष्ट करा.
- ब) लोकसभा रचना अधिकार कार्य स्पष्ट करा.
- क) भारतीय राज्यघटना दुरुस्ती प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- ड) केंद्र राज्य संबंधातील राज्यपालांची भूमिका स्पष्ट करा.
- प्र.4 दिर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) 16
- अ) सर्वोच्च न्यायालय रचना, अधिकार व कार्य स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) राष्ट्रपती पद निवडणूक पद्धत, प्रक्रिया, अधिकार व कार्य स्पष्ट करा.
- प्र.5 सविस्तर उत्तर लिहा. 16
- भारतीय राज्यघटनेतील मूलभूत अधिकारांची तरतूद सविस्तर स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023
Constitution of India (MA02103)**

Day & Date: Tuesday, 09-01-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

16

- 1) The fundamental rights in the constitution of India were adopted from _____.
a) American constitution b) Canadian constitution
c) U.K. constitution d) Australia constitution
- 2) _____ was remarked by Dr. B.R. Ambedkar as the "heart and soul of the constitution."
a) Right to Equality b) Right to freedom
c) Right to education d) Right to constitutional remedies
- 3) The 42nd amendment to the Constitution was passed in this _____ year.
a) 1975 b) 1976
c) 1978 d) 1980
- 4) The three words _____ were inserted in the Indian Surname by the 42nd Constitutional Amendment.
a) Sovereign, Democratic, Secular
b) Secular, Socialist, National integration
c) Justice, Liberty, Equality
d) Secular, Democracy, Republic
- 5) In the constitution of India, instead of the word federation, the word _____ has been mentioned.
a) Union of State b) Quasi federal
c) Effective federalism d) Common rights
- 6) Among the following _____ these persons were not members of the Drafting Committee.
a) K. M. Munshi b) Pattabhi Seetharamaiah
c) Alladi Krishnaswami Iyer d) T.T. Krishnamachari
- 7) The president of India is elected by _____.
a) Loksabha
b) Rajyasabha
c) People directly
d) The elected representative of Loksabha and Rajyasabha and State legislative assembly.
- 8) The Supreme Court ruled that the basic framework of the Constitution of India cannot be changed in _____ case.
a) Minerva Mills case b) Kesavananda Bharati case
c) Golaknath case d) Shankariprasad case
- 9) The procedure for amending the Constitution is covered in Annexure _____.
a) Article 315 b) Article 370
c) Article 368 d) Article 352

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023
Political Sociology (MA02104)**

Day & Date: Thursday, 11-01-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

16

- 1) कुटुंब ही ——— चे प्राथमिक एजन्सी आहे.
अ) राजकीय समाजीकरण ब) हुकूमशाही
क) लोकशाही ड) राजकीय उदासीनता
- 2) कोणते कार्ल मार्क्स यांनी स्पष्ट केलेले खालील सिद्धांत कोणते?
अ) पॉवर थिअरी ब) ग्रुप थिअरी
क) ऐतिहासिक भौतिकवाद ड) निओ-मार्क्सियन थिअरी
- 3) ——— यांनी व्यवस्था सिद्धांत मांडला.
अ) डेव्हिड ईस्टन ब) एस.एम.लिपसेट
क) कार्ल ड्यूश ड) आल्मंड
- 4) ——— राजकीय संस्कृतीचा मूलभूत घटक नाही..
अ) सामाजिक रचना ब) ऐतिहासिक पार्श्वभूमी
क) सांस्कृतीक जीवन ड) राजकीय पक्ष
- 5) ——— एक आउटपुट कार्य आहे.
अ) नियम बनवणे ब) कम्युनिकेशन
क) राजकीय पक्ष ड) सामाजीकरण
- 6) राजकीय व्यवस्था या पुस्तकाचे लेखक कोण आहेत?
अ) डेव्हिड ईस्टन ब) मॅक्स वेबर
क) कार्ल मार्क्स ड) प्लेटो
- 7) राजकीय सहभागाच्या विरुद्ध प्रवृत्ती ——— आहे.
अ) राजकीय उदासीनता ब) राजकीय बदल
क) राजकीय क्रियाकलाप ड) राजकीय स्वातंत्र्य
- 8) मार्क्सवादी दृष्टिकोन ——— स्वीकारतो.
अ) राज्य ब) राज्यविहीन समाज
क) वर्ग ड) जात
- 9) ——— सत्तेचे तीन प्रकार सांगितले.
अ) मॅक्स वेबर ब) मोस्का
क) डेव्हिड ईस्टन ड) अल्मंड

- 10) खालीलपैकी कोणता राजकीय विचारवंत मार्क्सवादाशी संबंधित नाही?
 अ) एंगेल्स ब) मार्क्स
 क) हेगेल ड) माओ
- 11) समाज आणि — यांच्यातील परस्पर संबंधाचा अभ्यास म्हणजे राजकीय समाजशास्त्र होय.
 अ) समाजव्यवस्था ब) राज्यव्यवस्था
 क) शासक ड) जग
- 12) — यांनी संरचनात्मक कार्यात्मकता मांडली आहे.
 अ) अल्मंड ब) मार्क्स
 क) ईस्टन ड) वेबर
- 13) राजकीय सहभाग आणि जनमत यावर लिहिलेल्या जर्म्स ब्राइसच्या पुस्तकाचे नाव सांगा.
 अ) अमेरिकन कॉमनवेल्थ ब) ग्रामर ऑफ पॉलिटिक्स
 क) ऑन लिबर्टी ड) लेविथन
- 14) 'कम्युनिस्ट मॅनिफेस्टो' या पुस्तकाचे लेखक कोण आहेत?
 अ) अँरिस्टॉटल ब) कार्ल मार्क्स
 क) मॅक्स वेबर ड) प्लेटो
- 15) — राजकीय सहभागातील अडथळा आहे.
 अ) दबाव गट ब) राजकीय उदासीनता
 क) लोकशाही ड) राजकीय पक्ष
- 16) एस एम लिपसेटची खालीलपैकी कोणती संकल्पना आहे?
 अ) राजकीय वर्ग ब) पॉलिटिकल मॅन
 क) राजकीय पक्ष ड) राजकीय अभिजात वर्ग

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 16

- अ) मार्क्सवादी अतिरिक्त मूल्य स्पष्ट करा?
 ब) अदान, प्रदान, प्रत्यादन प्रक्रिया स्पष्ट करा.
 क) राजकीय समाजीकरणाच्या कोणत्याही चार साधने लिहा.
 ड) राजकीय संस्कृतीचे प्रकार स्पष्ट करा
 इ) वर्ग संघर्षावरील मार्क्सचे विचार स्पष्ट करा.
 ई) राजकीय समाजशास्त्राचे महत्त्व

प्र.3 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) 16

- अ) संरचनात्मक कार्यवादी दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
 ब) मॅक्स-वेबर-वर्ग
 क) भारतातील नवीन सामाजिक चळवळी.
 ड) राजकीय समाजशास्त्राची व्याप्ती

प्र.4 अ) राजकीय समाजीकरणाचा अर्थ आणि साधने स्पष्ट करा. 16

- किंवा
 ब) राजकीय संस्कृतीची व्याख्या करा आणि त्यातील मूलभूत घटकांवर चर्चा करा.

प्र.5 राजकीय सहभाग म्हणजे काय? राजकीय सहभागाचे विविध प्रकार आणि त्यातील समस्यांचे वर्णन करा. **16**

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023
Political Sociology (MA02104)**

Day & Date: Thursday, 11-01-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

16

- 1) Family is the primary agency of _____.
 - a) Political socialization
 - b) Dictatorship
 - c) Democracy
 - d) Political apathy
- 2) Which of the following Political theory expounded by Karl Marx?
 - a) Power Theory
 - b) Group theory
 - c) Historical Materialism
 - d) Neo-Marxian Theory
- 3) _____ has pulforth system theory.
 - a) David Easton
 - b) S. M. Lipset
 - c) Karl Deutsch
 - d) Almond
- 4) _____ is not basic element of political culture
 - a) Social Structure
 - b) Historical background
 - c) Cultural life
 - d) Political party
- 5) _____ is an output function.
 - a) Rule making
 - b) Communication
 - c) Political party
 - d) Socialization
- 6) Who is the author of the Book political system?
 - a) David Easton
 - b) Max Weber
 - c) Karl Marx
 - d) Plato
- 7) The tendency in contrast to political participation is _____.
 - a) Political Apathy
 - b) Political change
 - c) Political Activity
 - d) Political liberty
- 8) Marxist approach adopts
 - a) State
 - b) Stateless society
 - c) Class
 - d) Caste
- 9) _____ identified three types of power.
 - a) Max Weber
 - b) Mosca
 - c) David Easton
 - d) Almond
- 10) Which of the following political thinker is not associated with Marxism?
 - a) Engels
 - b) Marcus
 - c) Hegel
 - d) Mao
- 11) The study of Interrelationship between _____ and Social is known as political sociology.
 - a) Social System
 - b) Polity
 - c) Rulers
 - d) World

- 9) लोकमान्य टिळकांना भारतीय राष्ट्रवादाचे शिल्पकार ---- यांनी म्हटले.
 अ) चिरोल ब) गोवर्धन पारीख
 क) महात्मा गांधी ड) यापैकी नाही
- 10) खालीलपैकी कोणते पुस्तक स्वातंत्र्यवीर सावरकर यांनी लिहिले नाही.
 अ) माझा लढा ब) 1857 चे स्वतंत्र समर
 क) शत्रुच्या गोटात ड) यापैकी नाही
- 11) मौलाना आझाद यांनी ---- साप्ताहिक सुरु केले होते.
 अ) अल हिलाल ब) हरिजन
 क) केसरी ड) यापैकी नाही
- 12) 1920 साली जिना ---- चे अध्यक्ष झाले होते.
 अ) काँग्रेस ब) मुस्लीम लीग
 क) स्वराज्य पार्टी ड) यापैकी नाही
- 13) मायकेल ब्रोशर यांनी म्हटल्याप्रमाणे पंडित नेहरु यांचे इंग्लंड मधील ---- विचाराचा प्रभाव पडलेला होता.
 अ) उदारमतवादी ब) गांधीवादी
 क) साम्यवादी ड) हिंदुवादी
- 14) जयप्रकाश नारायण यांचेवर विद्यार्थी दशेत ---- विचाराचा प्रभाव पडलेला होता.
 अ) गांधीवादी ब) हिंदुवादी
 क) साम्यवादी ड) उदारमतवादी
- 15) डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर यांनी खालीलपैकी ---- वर्तमानपत्र सुरु केले.
 अ) केसरी ब) बहिष्कृत भारत
 क) हरिजन ड) यापैकी नाही
- 16) विशिष्ट परिस्थितीत एखादी गोष्ट सत्य वाटणे यास महात्मा गांधी ---- सत्य म्हणतात.
 अ) निरपेक्ष सत्य ब) सापेक्ष सत्य
 क) अहीसात्मक सत्य ड) यापैकी नाही

प्र.2 टिपा लिहा. (सहा पैकी कोणत्याही चार)

16

- अ) लोहिया यांचे भाषा विषयक विचार
 ब) लोकशाही बदल पंडित नेहरु यांचे विचार
 क) मौलाना आझाद यांचे पुरोगामी विचार
 ड) बाबासाहेब आंबेडकर यांचे संसदीय लोकशाही बदलचे विचार
 इ) स्वातंत्र्यवीर सावरकर यांचे विचारातील राष्ट्रवाद
 ई) राजा राम मोहन राय यांचे सामाजिक योगदान

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर यांचे जातीव्यवस्था विषयक विचार लिहा.
 ब) जयप्रकाश नारायण यांचे समाजवादी विचार सांगा.
 क) लोकमान्य टिळक यांचा सांस्कृतिक राष्ट्रवाद लिहा.
 ड) जिना यांनी मांडलेला द्विराष्ट्रवाद

- प्र.4** खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **16**
- अ) सामाजिक सुधारणा कार्यातील महात्मा फुले यांचे योगदान लिहा.
- ब) डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर यांचे विचारातील लोकशाही बदलचे विचार लिहा.
- प्र.5** पंडित नेहरू यांचे लोकशाही बदलचे विचार सविस्तर लिहा. **16**

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Modern Indian Political Thought (MA02105)

Day & Date: Friday, 29-12-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

16

- 1) Raja Ram Mohan Roy _____ gave importance to education
 - a) Indigenous
 - b) Greek
 - c) Sanskrit
 - d) Western
- 2) _____ The concept was presented by Raja Ram Mohan Roy
 - a) Polytheism
 - b) Monotheism
 - c) Theism is
 - d) not one of them
- 3) The basis of Swami Dayanand Saraswati's awakening was _____.
 - a) Upanishad
 - b) Veda
 - c) Ramayana
 - d) Mahabharata
- 4) Swami Dayanand Saraswati studied the grammar of _____.
 - a) Panini
 - b) Shukracharya
 - c) Bhaskaracharya
 - d) is not one of them
- 5) Mahatma Gandhi says that _____ cannot equal one truth
 - a) thousand suns
 - b) thousand moons
 - c) a thousand stars
 - d) none of these
- 6) Mahatma Phule was influenced by the book The Rights of Man
 - a) Sidne Web
 - b) Thomas Penn
 - c) Bentham
 - d) is not one of them
- 7) Mahatma Phule was given the title of Mahatma
 - a) Rao Bahadur Bedekar
 - b) A. K. Keluskar
 - c) Prince Charles
 - d) is not one of them
- 8) Justice Ranade gave importance in his thoughts _____.
 - a) Freedom
 - b) values
 - c) morality
 - d) is not one of them
- 9) Lokmanya Tilak was called the sculptor of Indian nationalism _____.
 - a) Chirol
 - b) Govardhan Parikh
 - c) Manatma Gandhi
 - d) is not one of them
- 10) Of the following quotas, Savarkar did not write the book
 - a) My fight
 - b) The Magnificent War of 1857
 - c) enemy's battles Bose
 - d) Not one of them
- 11) Maulana Azad had started a weekly
 - a) al Hilal
 - b) Harijan
 - c) Kesari
 - d) is not one of them

- 8) पुढील वित्तीय वर्षात करावयाच्या ---- खर्चास संसदेत मतदान घेणे आवश्यक असते.
 अ) राष्ट्रपतींचे पगार
 ब) लोकसभेचे अध्यक्ष व उपाध्यक्ष यांचे पगार व भत्ते
 क) कॅबिनेट मंत्र्यांचे पगार व भत्ते
 ड) उच्च न्यायालयाच्या न्यायाधिकांचे पगार व भत्ते
- 9) भारताच्या महालेखापरीक्षकांची नेमणूक राष्ट्रपतींमार्फत संविधानाच्या ---- कलमांतर्गत केली जाते.
 अ) 148
 ब) 184
 क) 132
 ड) 280
- 10) महालेखापरीक्षकाला ---- समितीचे कान व डोळे असे म्हटले जाते.
 अ) लोक अंदाज
 ब) लोक लेखा
 क) सर्व निगम
 ड) संसदीय कामकाज
- 11) निष्पादन अर्थसंकल्पाचा पहिला अभ्यास ---- यांनी केला.
 अ) जी. ऍपल बी
 ब) जॉन मथाई
 क) अँडम रिमथ
 ड) जिमी कार्टर
- 12) परिणामी अर्थसंकल्पाचे ---- हे वैशिष्ट्य नाही.
 अ) सामान्य अर्थसंकल्पाच्या गुणवत्ता परीक्षणाचे एक माध्यम
 ब) सरकारी कार्यक्रमांच्या विकासात्म परीणामांचे मोजमाप
 क) निश्चीत कालावधी दरम्यान अपेक्षित परिणामांमध्ये विशेष रणनिती स्विकारणे
 ड) मुख्य भर वित्तीय संसाधनांची विभागणी प्रदान करण्यावर असतो.
- 13) पहिल्या पंचवर्षीक योजने दरम्यान ---- मध्ये वाढ झाली नाही.
 अ) अन्नधान्य
 ब) राष्ट्रीय उत्पन्न
 क) दरडोई उत्पन्न
 ड) किंमतीचा निर्देशांक
- 14) भारतात सूचक नियोजनाचा पूर्ण प्रारंभ ---- योजनेपासून झाला.
 अ) पाचव्या
 ब) सहाव्या
 क) सातव्या
 ड) आठव्या
- 15) 1936 मध्ये 'नियोजन करा अन्यथा नष्ट व्हा' हा संदेश ---- यांनी दिला.
 अ) मोतीलाल नेहरू
 ब) एम विश्वेश्वरय्या
 क) श्रीमन्नारायण अग्रवाल
 ड) टिळक
- 16) मंडळ किंवा आयोग पध्दतीचा अर्थसंकल्प ---- कडून तयार केला जातो.
 अ) वित्तमंत्री
 ब) पंतप्रधान
 क) मंडळ किंवा आयोगा
 ड) कायदेमंडळ

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

- अ) वित्तीय प्रशासन म्हणजे काय त्याचे स्वरूप थोडक्यात लिहा.
 ब) नाणे बाजार म्हणजे काय? नाणे बाजारातील सुधारणा स्पष्ट करा.
 क) नियोजन म्हणजे काय? त्याचे घटक कोणते ते स्पष्ट करा.
 ड) राज्य अर्थ महामंडळ याचा उद्देश काय आहे.
 इ) कार्यपालिका पध्दतीचा अर्थसंकल्प.
 ई) वित्तीय व्यवस्था म्हणजे काय? त्याचा अर्थ स्पष्ट करा.

- प्र.3 खालील प्रश्नांचे उत्तर लिहा. (कोणतेही दोन) 16**
- अ) संसदेच्या सार्वजनिक लेख समिती व अनुमान समिती स्पष्ट करा.
ब) सरकारला कोणत्या स्त्रोतांपासून महसुली उत्पन्न प्राप्त होते ते स्पष्ट करा.
क) भांडवली खर्चात कोणत्या गोष्टींचा समावेश होतो सविस्तर चर्चा करा.
ड) महत्वाकांक्षी भारत म्हणजे काय सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्र.4 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणतेही एक) 16**
- अ) सन 1930 ते सन 1951 या कालावधीत नियोजनासाठी सुचविलेल्या योजना कोणत्या ते स्पष्ट करा.
ब) निती आयोगाची स्थापना केव्हा झाली. त्याची पार्श्वभूमी व उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 16**
अर्थसंकल्प निर्मितीची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Financial Administration in India (MA02107)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

16

- 1) According to _____ administration and finance cannot be separated from each other.
 - a) L.D. White
 - b) Dinmoc
 - c) Karl Marx
 - d) None of the above
- 2) _____ is not the feature of economic planning.
 - a) The plan is prepared and implemented in economic planning
 - b) A separate central authority is created
 - c) Economic Planning is continuous process
 - d) The Govt. directly interfere in economic planning
- 3) _____ act was passed to control government lawfully for reducing fiscal and revenue deficit.
 - a) FERA
 - b) FRBM
 - c) MFPS
 - d) FEMA
- 4) The origin of the word budget seems to be from the word budget in the language _____.
 - a) English
 - b) Latin
 - c) France
 - d) Greek
- 5) Public Account Committee of India was established through the _____.
 - a) 1909, Morley-Mento Act
 - b) 1919, Montague Chelmsford
 - c) 1935, Govt. of India Act
 - d) 1947, Mountbatten Act
- 6) When a single budget is prepared for all the departments of the government, the method is called _____ method of budgeting.
 - a) Single Budget
 - b) Plural Budget
 - c) Triple
 - d) None of the above
- 7) India has followed the example of _____ regarding budget approval.
 - a) England
 - b) America
 - c) China
 - d) Japan
- 8) For the next financial year's expenditure on _____ there is need to take voting in the parliament.
 - a) the payment of President
 - b) Payment of Lokasabha President and vice-president and their allowances
 - c) Payment of Cabinet Ministers and their allowances
 - d) Payment of High Court Justice and their allowances

- 9) The appointment of Controller and Auditor of India is done under _____ article of the constitution through President.

a) 148	b) 184
c) 132	d) 280
- 10) The auditor and Controller of India has the ears and eyes of _____ committee.

a) Public Estimate	b) Public Account
c) All Corporations	d) Parliamentary Affairs
- 11) _____ has the study of Execution Budget.

a) G. Apple Bee	b) John Mathai
c) Adam Smith	d) Jimmy Carter
- 12) Following is not the feature of the Resulting Budget.
 - a) It is the medium of quality assessment of general budget
 - b) It measures the effects of the development of Government Programs.
 - c) It accepts definite plan for expected results during specific period.
 - d) The main focus is on the distribution of financial resources.
- 13) In first five years plan there is no growth in _____.

a) Food and Grain	b) National Income
c) Gross income	d) Price index
- 14) In India, the beginning of Suggested Planning started from _____ plan.

a) 5	b) 6
c) 7	d) 8
- 15) _____ has given the message, 'do make planning in 1936 otherwise you will be ruined.'

a) Motilal Nehru	b) M. Vishveshwraya
c) Shri Mannarayan Agrawal	d) Tilak
- 16) Board or Commission type Budget is generated by the _____.

a) Finance Minister	b) Prime Minister
c) Board or Commission	d) Legislature

Q.2 Write Short Answers (Any Four)

16

- a) What is meant by Financial Administration and write its nature in short.
- b) What is meant by money market and explain the improvements in it.
- c) What is meant by planning and explain its elements.
- d) What are the objectives of State Economic Corporation?
- e) Executive type Budget.
- f) What is meant by financial system and explain its meaning?

Q.3 Answer the following questions. (Any Two)

16

- a) Explain Public Accounts Committee and Estimate Committee of Parliament.
- b) Explain the sources from which government generate revenue.
- c) Discuss in detail what are included in capital expenditure.
- d) What is meant by ambitious India, explain in detail?

Q.4 Answer the following question in detail (Any One)

16

- a) Explain the suggestions given for planning from 1930 to 1951.
- b) When did Niti Commission establish? Explain its background and objectives.

Q.5 Answer the following question in detail

16

What is meant by fiscal policy? Explain its types and objectives.

- 9) स्त्रीवादी सिध्दांतानुसार महिलांना ---- अधिकार मिळाल्यानंतर सामाजिक रचनेत बदल घडवता येईल.
 अ) करियर निवडण्याचा ब) सत्तासंबंधामध्ये समानतेचा
 क) स्वयंनिर्णयाचा ड) वरीलपैकी सर्व
- 10) 'एलिट' हा शब्द कोणत्या शब्दापासून निर्माण झाला आहे.
 अ) पॉवर ब) लिडर
 क) एलीग्रे ड) यापैकी नाही
- 11) 'दि सेकंड सेक्स' या ग्रंथाचे लेखक कोण?
 अ) मिल ब) हॉब्स
 क) सिमॉनद बिऊविअर ड) पॉलिनयंग
- 12) सध्यकालीन उदारमतवादी राजकीय सिध्दांत ---- वर विश्वास ठेवतात.
 अ) क्रांतीची संकल्पना ब) सुक्ष्मबदलाची संकल्पना
 क) सर्वांगीण बदलाची संकल्पना ड) यापैकी नाही
- 13) लोकशाही शासन पध्दतीत सर्वोच्च सत्ता ---- कडे असते.
 अ) जनता ब) राजा
 क) समाज ड) प्रशासन
- 14) उदारमतवादामध्ये सुधारणा करण्याचे श्रेय ---- या विचारवंताकडे जाते.
 अ) कार्ल मार्क्स ब) लास्की
 क) ग्रीन ड) मिल
- 15) ---- हा पुनर्निर्मानात्मक स्रोत नाही.
 अ) कोळसा ब) वारा
 क) सौरऊर्जा ड) लाटा
- 16) लोकशाहीच्या अनेक सत्तावादी सिध्दातांचा पुरस्कर्ता कोण?
 अ) बेन्थॅम ब) मिल
 क) मार्क्स ड) रॉबर्ट डहाल

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) बहुसांस्कृतिकवाद म्हणजे काय?
 ब) पर्यावरणवाद म्हणजे काय?
 क) अल्पविकासाचा सिध्दांत म्हणजे काय?
 ड) अभिजनवाद म्हणजे काय?
 इ) उदारमतवाद म्हणजे काय?
 ई) राजकीय विकास म्हणजे काय?

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणतेही दोन)

16

- अ) परावलंबित्वाचा सिध्दांत स्पष्ट करा.
 ब) अभिजात उदारमतवादाची तत्वे स्पष्ट करा.
 क) महिलांचे सबलीकरण
 ड) बहुसांस्कृतिकवाद सिध्दांत स्पष्ट करा.

- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)** **16**
सी. बी. मॅकफर्सन यांचा लोकशाही सिध्दांत स्पष्ट करा.
किंवा
लोकशाहीचा अनेकसत्तावादी सिध्दांत स्पष्ट करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.** **16**
स्त्रीवाद म्हणजे काय? स्त्रीवादाची तत्वे स्पष्ट करा.

Seat
No.

**M.A. (Political Science) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Contemporary Political Theory (MA02201)

Day & Date: Monday, 18-12-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives.**16**

- 1) In which country multi culturalism takes place.
 - a) UK
 - b) India
 - c) USA
 - d) Russia
- 2) _____ is related with Theory of development.
 - a) Third world
 - b) Second world
 - c) First world
 - d) None of these
- 3) Who wrote the book 'Subjection of women'?
 - a) Hobbes
 - b) Mill
 - c) Green
 - d) Marx
- 4) _____ is related with Liberalism.
 - a) Marx
 - b) Lenin
 - c) Mill
 - d) Green
- 5) Who wrote The Book 'The Life & Times of Liberal Democracy'.
 - a) Stalin
 - b) C. B. Macpherson
 - c) Mao
 - d) Aristotle
- 6) Participatory theory of Democracy propounded by _____.
 - a) Austin
 - b) Hobbes
 - c) C. B. Macpherson
 - d) Hobbermass
- 7) Multi-culturalism does not promote policy such as _____.
 - a) Social Integration
 - b) Nationalism
 - c) Cultural assimilation
 - d) Racial segregation
- 8) Liberalism stand for _____.
 - a) Political Liberty
 - b) Social Liberty
 - c) Economic Liberty
 - d) All the above
- 9) Feminist theory is likely to become an advocate for change in the social structure by arguing for _____.
 - a) The freedom to pursue a career
 - b) Equality power in relation
 - c) The right to self determination
 - d) All the above
- 10) From which word, the word Elite was derived?
 - a) Power
 - b) Leader
 - c) Eligere
 - d) None of these
- 11) Who is the Author of the book-'The Second Sex'?
 - a) Mill
 - b) Hobbes
 - c) Simone de Beauvoir
 - d) Pauline young

- 12) Contemporary Liberal political theory believes in _____.
a) Concept of revolution b) Concept of incremental change
c) Concept of dynamic change d) None of these
- 13) In Democratic Government the ultimate power rests with _____.
a) People b) King
c) Community d) Administration
- 14) The credit for introducing far reaching changes in the liberal philosophy goes to _____.
a) Marx b) Laski
c) Green d) Mill
- 15) _____ is not a renewable source.
a) Coal b) Wind
c) Solar d) Wave
- 16) Who is the main propounder of pluralistic theory of Democracy?
a) Bentham b) Mill
c) Marx d) Robert Dhal

Q.2 Write short answers. (Any four out of six) 16

- a) What is mean by multi culturalism?
b) What is mean by environmentalism?
c) What is mean by theory of under development.
d) What is mean by elitism?
e) What is mean by Liberalism?
f) What is political development?

Q.3 Answers the following question in detail. (Any two out of four) 16

- a) Explain the dependency theory?
b) Explain the principles of classical Liberalism?
c) Empowerment of women.
d) Explain the theory of multiculturalism?

Q.4 Answer the following question in detail. (1 out 2) 16

Explain the C.B. Macpherson's theory of democracy?

OR

Explain the pluralistic theory of Democracy.

Q.5 Answer the following questions in detail. 16

What is mean by feminism? Explain the principles of feminism?

Seat
No.

Set P

**M.A. (Political Science) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Issues in Public Administration (MA02202)

Day & Date: Tuesday, 19-12-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) माहितीच्या अधिकारामध्ये ——— विषयीची माहिती घेण्याचा अधिकार समाविष्ट आहे.
अ) अधिटिपण
ब) सारांश
क) कागदपत्रे किंवा नोंदींच्या प्रमाणित प्रती
ड) वरीलपैकी सर्व
- 2) "माहितीच्या अधिकार नियम 2012" नुसार अर्जदाराकडून ——— स्वरूपात फी स्वीकारता येते.
अ) रोख स्वरूपात
ब) डिमांड ड्राफ्ट
क) बँकर्स चेक
ड) वरीलपैकी सर्व
- 3) ——— ही एक निवड चाचणी आहे ज्यामध्ये उमेद्वाराची भावनिक क्षमता तपासली जाते.
अ) व्यक्तिमत्व चाचणी
ब) बुद्धिमत्ता चाचणी
क) मानसिक क्षमता चाचणी
ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- 4) 'कॅम्पस निवड' हा भरतीचा ——— स्रोत आहे.
अ) नवीन उमेदवार निवड
ब) आधुनिक
क) अंतर्गत
ड) बाह्य
- 5) सत्तेत असलेल्या राजकीय पक्षाच्या कार्यक्रमांना वचनबद्ध असलेल्या नोकरशाहीस ——— म्हणतात.
अ) अराजकीय नोकरशाही
ब) अर्ध-राजनैतिक नोकरशाही
क) वचनबद्ध नोकरशाही
ड) पूर्णता राजनैतिक नोकरशाही
- 6) ई-सरकार म्हणजे ——— होय.
अ) ऊर्जा सरकार
ब) आंतरराष्ट्रीय सरकार
क) इलेक्ट्रॉनिक सरकार
ड) सरकारची निवडणूक
- 7) नागरिकांच्या तक्रारीच्या निवारणासाठी निर्माण केलेली ——— ही सर्वात जुनी व्यवस्था आहे?
अ) अम्ब्युडस्मन प्रणाली
ब) लोकपाल
क) लोकायुक्त
ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही

- 8) खालीलपैकी — हे सुशासनाचे साधन आहे?
 अ) सामाजिक लेखापरीक्षण ब) अधिकारांचे विभाजन
 क) माहितीचा अधिकार ड) वरीलपैकी सर्व
- 9) कलम 4 (1) बी (V) असे नमूद करते की सार्वजनिक प्राधिकरणाने — हे प्रकाशित केले पाहिजे.
 अ) नियम व कायदे ब) सूचना
 क) माहितीपुस्तिका ड) वरीलपैकी सर्व
- 10) प्रदत्त विधीनियम — द्वारे नियंत्रित केले जाऊ शकत नाहीत.
 अ) न्यायपालिका ब) संसद
 क) कार्यकारी मंडळ ड) प्रसारमाध्यमे
- 11) प्रशासकीय कायदा — कायद्याची शाखा आहे.
 अ) खाजगी कायदा ब) कंपनी कायदा
 क) सार्वजनिक कायदा ड) कॉर्पोरेट कायदा
- 12) राज्यघटनेच्या खालीलपैकी कोणत्या कलमांतर्गत प्रशासकीय न्यायाधिकरणाला मान्यता मिळालेली आहे.
 अ) कलम 136 आणि कलम 227 ब) कलम 323
 क) कलम 323 B ड) वरीलपैकी सर्व
- 13) खालीलपैकी कोणत्या कलमात केंद्र सरकारसाठी प्रशासकीय न्यायाधिकरण स्थापनेची तरतूद आहे.
 अ) कलम 323 A ब) कलम 323 B
 क) कलम 320 ड) कलम 315
- 14) UMANG ॲपद्वारे खालीलपैकी — सेवा घेता येते.
 अ) ट्रेनची तिकिटे बुक करणे ब) आयकर रिटर्न भरणे
 क) पासपोर्टसाठी अर्ज करणे ड) वरील सर्व
- 15) खालीलपैकी कोणते सुशासनाचे वैशिष्ट्य नाही?
 अ) उत्तरदायित्व ब) पारदर्शकता
 क) कायद्याचे राज्य ड) लाल फितशाही
- 16) प्रदत्त विधीनियम — द्वारे तयार केले जातात.
 अ) न्यायव्यवस्था ब) संसद
 क) कार्यकारी मंडळ ड) प्रसारमाध्यमे

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

- अ) प्रशासकीय न्यायाधिकरण म्हणजे काय?
 ब) नागरिक सनदेची उद्दिष्टे काय आहेत?
 क) प्रशासकीय कायद्याची व्याख्या द्या?
 ड) वचनबद्ध नोकरशाही म्हणजे काय?
 इ) भरतीच्या अंतर्गत स्रोताचा अर्थ काय आहे?
 ई) कोणत्या सेवा नागरी सेवा अंतर्गत येतात?

- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 16
- अ) ई-गव्हर्नन्स म्हणजे काय ते स्पष्ट करा?
- ब) माहितीचा अधिकार स्पष्ट करा?
- क) नागरिक सनदेचे 6 घटक कोणते ते स्पष्ट करा?
- ड) ई-गव्हर्नन्सची उद्दिष्टे आणि आव्हाने यावर टीप लिहा?
- प्र.4 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 16
- भारतातील नागरी सेवांची तटस्थता स्पष्ट करा.
किंवा
सुशासनाच्या पायाभूत घटकांची माहिती सांगा?
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 16
- भारतातील लोकपाल आणि लोकायुक्त यांची रचना आणि कार्ये स्पष्ट करा?

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

**M.A. (Political Science) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Issues in Public Administration (MA02202)

Day & Date: Tuesday, 19-12-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.

16

- 1) Right to information includes the right to taking: _____.
 - a) Notes
 - b) Extracts
 - c) Certified copies of documents or records
 - d) All the above

- 2) "Fees under the Right to Information Rules, 2012 can be paid in any of the following modes:"
 - a) Cash
 - b) Demand draft
 - c) Bankers cheque
 - d) All the above

- 3) _____ is a selection test which judges the emotional ability of candidate.
 - a) Personality test
 - b) Intelligence Test
 - c) Mental Ability Test
 - d) None of the above

- 4) Campus selection is a _____ source of recruitment.
 - a) Fresh
 - b) Modern
 - c) Internal
 - d) External

- 5) Bureaucracy that is committed to the programmes of the political party in power is called _____.
 - a) Depoliticised bureaucracy
 - b) Semi-politicised bureaucracy
 - c) Committed bureaucracy
 - d) Fully politicised bureaucracy

- 6) What is E-government?
 - a) Energy Government
 - b) International Government
 - c) Electronic Government
 - d) Election of government

- 7) Which is the oldest known system designed for the redressal of citizen's grievance?
 - a) Lokayukta
 - b) Lokpal
 - c) Ombudsman System
 - d) None of the above

- 8) Which of the following are the tools of good governance?
 - a) Social Audit
 - b) Separation of Powers
 - c) Right to Information
 - d) All the above

- 9) Section 4 (1) (b) (v) states that a public authority should publish its:
 - a) Rules and regulations
 - b) Instructions
 - c) Manuals
 - d) All the above

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Political Process in India (MA02203)

Day & Date: Wednesday, 20-12-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. 16
- 1) खालीलपैकी कोणत्या परिशिष्टात केंद्र-राज्यात अधिकार विभागणी केली आहे?

अ) परिशिष्ट आठ	ब) परिशिष्ट सात
क) परिशिष्ट नऊ	ड) परिशिष्ट दहा
 - 2) खालीलपैकी कोणत्या जातीचा प्रभाव आंध्रप्रदेशाच्या राजकारणात दिसून येतो?

अ) कम्मा, रेड्डी	ब) मराठा, माळी
क) जाट, लिंगायत	ड) यापैकी नाही
 - 3) भारतीय संविधानाने केंद्रसरकार व घटकराज्ये यांच्यातील अधिकार विभागणीत कोणत्या प्रकारची अधिकार विभागणी केलेली नाही?

अ) कायदेविषयक संबंध	ब) आर्थिक संबंध
क) प्रशासकीय संबंध	ड) धार्मिक संबंध
 - 4) खाली दिलेल्यापैकी कोणत्या जातीचा प्रभाव कर्नाटकाच्या राजकारणात दिसून येतो?

अ) मराठा, माळी	ब) लिंगायत, ओक्कालिंग
क) कम्मा, रेड्डी	ड) जाट, राजपूत
 - 5) सार्वजनिक आरोग्य, पोलिस आणि शेती या बाबी भारतीय संविधानातील खालीलपैकी कोणत्या यादीत समाविष्ट केल्या आहेत?

अ) केंद्रसूची	ब) राज्यसूची
क) समवर्ती सूची	ड) यापैकी नाही
 - 6) खालीलपैकी कोणत्या स्वाभिमानी शेतकरी संघटना संबंधित आहे?

अ) राकेश टिकेत	ब) शरद जोशी
क) राजू शेटी	ड) महेंद्रसिंग टिकेत
 - 7) खालीलपैकी कोणती जोडी योग्य आहे?

अ) केंद्रसूची-103	ब) राज्यसूची-66
क) सामाईक सूची-50	ड) यापैकी नाही
 - 8) 'कास्ट इन इंडियन पॉलिटिक्स' या पुस्तकाचा लेखक कोण आहे?

अ) डी. डी. बसू	ब) सत्यरंजन साठे
क) रजनी कोठारी	ड) राजू शुक्ला

- 9) रेल्वे, पोस्ट, विमान आणि उत्पन्न कर या बाबी भारतीय संविधानातील खालीलपैकी कोणत्या यादीत समाविष्ट केल्या आहेत?
 अ) केंद्रसूची ब) राज्यसूची
 क) समवर्ती सूची ड) यापैकी नाही
- 10) खालीलपैकी कोणत्या राज्यांच्या गटात आघाडीचे राजकारण अस्तित्वात नाही?
 अ) महाराष्ट्र, बिहार ब) पश्चिम बंगाल, दिल्ली
 क) बिहार, गोवा ड) वरील सर्व
- 11) खालीलपैकी कोणी नक्षलवादी चळवळीची सुरवात केली आहे?
 अ) चारु मजूमदार ब) बिरसा मुंडा
 क) धर्मराज बाबा आत्राम ड) राकेश टिकेत
- 12) खाली दिलेल्यापैकी कोणत्या राजकीय पक्षाने पूर्वी फुटून जाण्याची मागणी केली होती?
 अ) शिवसेना ब) डी. एम. के
 क) राष्ट्रवादी काँग्रेस ड) स्वतंत्र भारत पक्ष
- 13) राकेश टिकेत यांच्या शेतकरी चळवळीला कोणाचा पाठिंबा होता?
 अ) पंजाब व हरियानातील शेतकरी ब) महाराष्ट्रातील मराठा
 क) राजस्थानातील राजपूत ड) यापैकी नाही
- 14) खालीलपैकी कोणत्या चळवळीची सुरवात पश्चिम बंगालात झाली?
 अ) शेतकरी चळवळ ब) दलित चळवळ
 क) नक्षलवादी चळवळ ड) यापैकी नाही
- 15) खाली दिलेल्यापैकी कोणती चळवळ महाराष्ट्राशी संबंधित आहे?
 अ) नक्षलवादी चळवळ ब) चिपको चळवळ
 क) सायलेंट व्हॅली चळवळ ड) यापैकी नाही
- 16) पुढीलपैकी कोणत्या प्रश्नावर शेतकरी संघटनेनी आंदोलन केले नाही?
 अ) कांद्याच्या हमीभावाचा प्रश्न ब) मराठा आरक्षण
 क) दुधाच्या हमीभावाचा प्रश्न ड) ऊसाच्या हमीभावाचा प्रश्न

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) स्वायत्ततेची मागणी
 ब) 17 व्या लोकसभा निवडणुकीचा थोडक्यात आढावा घ्या.
 क) केंद्र-राज्यातील आर्थिक संबंध थोडक्यात स्पष्ट करा.
 ड) केंद्र-राज्य संबंधातील बदलते प्रवाह
 इ) भारतीय राजकारणातील प्रादेशिक पक्षाची भूमिका
 ई) धर्म आणि राजकारण थोडक्यात चर्चा करा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन)

16

- अ) केंद्र-राज्यातील प्रशासकीय संबंध थोडक्यात स्पष्ट करा.
 ब) राजकारणाचे गुन्हेगारीकरण
 क) शेतकरी चळवळ
 ड) नवीन नागरिकांची सक्रियता

- प्र.4 दीर्घोत्तरी उत्तरे लिहा. 16
- अ) भारतीय राजकारणातील पक्ष पद्धतीच्या बदलत्या स्वरूपाची चर्चा करा.
किंवा
- ब) भारतीय राजकारणातील जातीच्या भूमिकेची चर्चा करा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी उत्तरे लिहा. 16
- केंद्र-राज्यातील कायदेविषयक संबंध सविस्तर स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (Political Science) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Political Process in India (MA02203)

Day & Date: Wednesday, 20-12-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

16

- 1) In which of the following schedules is the division of powers between central and State?
 - a) Eighth Schedule
 - b) Seventh Schedule
 - c) Ninth Schedule
 - d) Tenth Schedule
- 2) Which of the following castes influences the politics of Andhra Pradesh?
 - a) Kamma, reddy
 - b) Maratha, Mali
 - c) Jat, Lingayat
 - d) None of the above
- 3) The Constitution of India does not specify the division of powers between the Central Government and the constituent states?
 - a) Legal relationship
 - b) Economic relations
 - c) Administrative Relations
 - d) Religious relations
- 4) Which of the following castes influences the politics of Karnataka?
 - a) Maratha, Mali
 - b) Lingayat, Okkaling
 - c) Kamma, Reddy
 - d) Jat, Rajput
- 5) The matters of public health, police and agriculture belong to which one of the following Lists in the Indian Constitution?
 - a) Union List
 - b) State List
 - c) Concurrent List
 - d) None of the above
- 6) Which of the following is related with Swabhimani Shetkari Sanghatana?
 - a) Rakesh Tikait
 - b) Sharad Joshi
 - c) Raju Shetti
 - d) Mahendra Singh Tikait
- 7) Which among the following pairs is correctly matched?
 - a) Union List -103
 - b) State List- 66
 - c) Concurrent List – 50
 - d) None of the above
- 8) Who is the author of the book 'Caste in India Politics'?
 - a) D.D. Basu
 - b) Satyaranjan Sathe
 - c) Rajni Kothari
 - d) Raju Sukla
- 9) The matters of railway, post, airplane and income taxation belong to which one following Lists in Indian Constitution?
 - a) Union List
 - b) State List
 - c) Concurrent List
 - d) None of the above

- 10) Which one of the groups of the following states is free from the politics of coalition?
a) Maharashtra, Bihar
b) West Bengal, Delhi
c) Bihar, Goa
d) All of these
- 11) Which of the following started the Naxalite movement?
a) Charu Majumdar
b) Birsa Munda
c) Dharamraj Baba Atram
d) Rakesh Tikait
- 12) Which one of the following political parties had made a secessionist demand?
a) Shiv Sena
b) D.M.K.
c) Nationalist Congress Party
d) Swatantra Bharat Party
- 13) Who was the supporter of Rakesh Tikait's farmer movement?
a) Farmer of Punjab and Haryana
b) Maratha Community in Maharashtra
c) Rajput Community in Rajasthan
d) None of the above
- 14) Which one of the following movements was launched in West Bengal?
a) Farmer's Movement
b) Dalit Movement
c) Naxalite Movement
d) None of the above
- 15) Which of the following movements is related to Maharashtra?
a) Naxalite Movement
b) Chipko Movement
c) Silent Valley Movement
d) None of the above
- 16) In which of the following issues did the farmer's organization not movement?
a) Onion price guarantee issue
b) Maratha Reservation
c) Milk price guarantee issue
d) Sugarcane price guarantee issue

Q.2 Write short answer (Any Four)**16**

- a) Demand of autonomy
- b) Brief overview of the 17th Lok Sabha Elections
- c) Briefly explain the economic relationship between Centre-State.
- d) Changing trends in Centre-State relations
- e) Role of regional parties in Indian Politics
- f) Briefly discuss religion and politics.

Q.3 Answer the following question (Any Two)**16**

- a) Briefly explain the administrative relationship between Centre-State.
- b) Criminalization of Politics
- c) Farmer's movement
- d) New citizen's activism

Q.4 Answer the following question in detail (Any One)**16**

Discuss the changing nature of the party system in Indian politics?

OR

Discuss the role of caste in Indian politics.

Q.5 Answer the following question in detail**16**

Explain in detail the legal relationship between Centre-State.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Political Science) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Electoral Politics in India (MA02204)

Day & Date: Thursday, 21-12-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा.

16

- 1) भारताच्या मुख्य निवडणूक आयुक्तांची नेमणूक कोण करतात.
अ) राष्ट्रपती
ब) उपराष्ट्रपती
क) सरन्यायाधीश
ड) पंतप्रधान
- 2) लोकसभेच्या 5 वर्षांच्या कालावधीनंतर होणाऱ्या निवडणुकांना —— म्हणतात.
अ) मध्यावधी निवडणुका
ब) पोटनिवडणुका
क) सार्वत्रिक निवडणुका
ड) यापैकी नाही
- 3) पक्षांतर विरोधी कायदा कोणत्या परिशिष्टात समाविष्ट आहे.
अ) परिशिष्ट-10
ब) परिशिष्ट-9
क) परिशिष्ट-7
ड) परिशिष्ट-6
- 4) भारतात आरक्षित मतदार संघ किती आहेत.
अ) SC-79, ST-41
ब) SC-59, ST-61
क) SC-84, ST-47
ड) SC-69, ST-51
- 5) लोकसभेचे सर्वात जास्त मतदार संघ कोणत्या राज्यात आहेत.
अ) उत्तरप्रदेश
ब) महाराष्ट्र
क) कर्नाटक
ड) बिहार
- 6) कोणत्या वर्षी मतदारांचे वय 21 वरून 18 करण्यात आले.
अ) 1995
ब) 1989
क) 1991
ड) 1981
- 7) सध्या भारताच्या निवडणूक आयोगामध्ये आयुक्तांची संख्या किती आहे?
अ) एक
ब) दोन
क) तीन
ड) चार
- 8) 1977 च्या लोकसभा निवडणुकीत खालीलपैकी कोणत्या राजकीय पक्षाने 'लोकशाही वाचवा' हा नारा दिला होता.
अ) काँग्रेस पक्ष
ब) जनता पक्ष
क) तेलगू देसम
ड) डावी आघाडी
- 9) भारतात लोकसभेच्या निवडणुकीसाठी —— मतदार संघ आहेत.
अ) 563
ब) 553
क) 543
ड) 523

- 10) सध्या भारताचे मुख्य निवडणूक आयुक्त कोण आहेत.
 अ) के. टी. थॉमस
 ब) राजीव कुमार
 क) सुशील चंद्रा
 ड) मयांक अग्रवाल
- 11) मुख्य निर्वाचन आयुक्त आपल्या पदावर एकूण—वर्षे राहू शकतात.
 अ) 6 वर्षे
 ब) 5 वर्षे
 क) 10 वर्षे
 ड) 15 वर्षे
- 12) 17 व्या लोकसभा निवडणूकीत — या पक्षाला सर्वाधिक जागा मिळाल्या.
 अ) काँग्रेस
 ब) राष्ट्रवादी काँग्रेस पक्ष
 क) भारतीय जनता पक्ष
 ड) बहुजन समाज पक्ष
- 13) भारतीय राजकीय पक्षांना कोणाद्वारे मान्यता दिली जाते.
 अ) भारतीय निवडणूक आयोग
 ब) वित्तआयोग
 क) सर्वोच्च न्यायालय
 ड) यापैकी नाही
- 14) 2014 आणि 2019 च्या लोकसभा निवडणुकीनंतर — प्रणीत आघाडीने केंद्र सरकार स्थापन केले.
 अ) अखिल भारतीय तृणमूल काँग्रेस
 ब) भारतीय कम्युनिष्ट पक्ष
 क) राष्ट्रवादी काँग्रेस पक्ष
 ड) भारतीय जनता पक्ष
- 15) भारताच्या निवडणूक आयोगाची निमिती — मध्ये झाली.
 अ) 1947
 ब) 1948
 क) 1950
 ड) 1952
- 16) मतदारांची नांव नोंदणी करून घेण्याची जबाबदारी — ची असते.
 अ) व्यक्तिगत मतदार
 ब) शासन
 क) निवडणूक आयोग
 ड) महानगरपालिका

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) सार्वत्रिक प्रौढ मताधिकार म्हणजे काय?
 ब) निवडणूक आयोगाची कार्ये लिहा.
 क) भारतीय मतदानाच्या वर्तनावर परिणाम करणारे घटक लिहा.
 ड) पक्षांतर विरोधी कायद्याचे फायदे लिहा.
 इ) पोटनिवडणूक म्हणजे काय?
 ई) निवडणूक आचारसंहिता म्हणजे काय?

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (चार पैकी दोन)

16

- अ) निवडणूक आयोगाची रचना लिहा.
 ब) बहुपक्ष पध्दती आघाड्याचे राजकारण टीपा लिहा.
 क) वसाहतवादी राजवटीतील भारताच्या निवडणुकीचे राजकारण टीपा लिहा.
 ड) इंद्रजीत गुप्ता समितीच्या तरतुदीचे वर्णन करा.

प्र.4 दीर्घोत्तर प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

16

- अ) तारकुंडे समिती आणि गोस्वामी समितीच्या तरतुदींचे वर्णन करा.
 ब) भारताच्या निवडणूक आयोगाचे अधिकार आणि कार्ये लिहा.

प्र.5 खालील प्रश्नांचे सविस्तर उत्तर लिहा.

16

2014–2023 या काळातील भारतातील निवडणुकीच्या राजकारणाचे विश्लेषण लिहा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023
Electoral Politics in India (MA02204)**

Day & Date: Thursday, 21-12-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

16

- 1) Who appoints the chief Election commissioner of India.
 - a) President
 - b) Vice-President
 - c) Chief Justice
 - d) Prime Minister
- 2) Elections held after 5 years of Lok Sabha term are called _____.
 - a) Mid-term elections
 - b) By-elections
 - c) General elections
 - d) None of these
- 3) Anti-defection Law is included in which schedule?
 - a) Shedule-10
 - b) Shedule-9
 - c) Shedule-7
 - d) Shedule-6
- 4) How many reserved constituencies are there in India?
 - a) SC-79, ST-41
 - b) SC-59, ST-61
 - c) SC-84, ST-47
 - d) SC-69, ST-51
- 5) Which state has the largest number of Lok Sabha constituencies?
 - a) Uttar Pradesh
 - b) Maharashtra
 - c) Karnataka
 - d) Bihar
- 6) In which year the voting age was changed from 21 to 18?
 - a) 1995
 - b) 1989
 - c) 1991
 - d) 1981
- 7) What is the current number of Election commissioners in the election commission of India?
 - a) One
 - b) Two
 - c) Three
 - d) Four
- 8) In the 1977 Lok Sabha elections. Which of the following political parties raised the slogan "Save Democracy"?
 - a) Congress Party
 - b) Janata Party
 - c) Telugu Desam
 - d) Left Front
- 9) There are _____ constituencies for Lok Sabha elections in India.
 - a) 563
 - b) 553
 - c) 543
 - d) 523
- 10) Who is currently the chief Election commissioner of India?
 - a) K. T. Tomas
 - b) Rajeev Kumar
 - c) Sushil Chandra
 - d) Mayank Aggarwal
- 11) _____ years the chief Election commissioner works on his position.
 - a) 6 Years
 - b) 5 Years
 - c) 10 Years
 - d) 15 Years

- 12) Which party won the highest number of seats in 17th Loksabha Elections?
a) Congress
b) Nationalist congress party
c) Bhartiya Janata Party
d) Bahujan samaj party
- 13) In India political parties are recognized by _____.
a) Election commission of India
b) The finance commission
c) Supreme court
d) None of these
- 14) After the 2014 and 2019 Loksabha elections-led coalition formed the government at the center.
a) All India Trinmool congress
b) Communist party of India
c) Nationalist congress party
d) Bhartiya Janata party
- 15) Election commission of India was formed in _____.
a) 1947
b) 1948
c) 1950
d) 1952
- 16) _____ has the responsibility of the registration of voters.
a) Individual voters
b) Government
c) Election commission
d) Corporations

- Q.2 Write short answer (Any Four) 16**
a) What is universal Adult suffrage?
b) Write functions of Election commission?
c) Write factors influence voting behavior in India.
d) Write advantages of Anti-Defection Act.
e) What is by- election?
f) What is meant by code of conduct for elections?
- Q.3 Answer the following question. (Any Two) 16**
a) Write the structure of Election commission.
b) Write note on multiparty system coalition politics.
c) Write note on electoral politics of India during colonial rule.
d) Describe the provisions of Indrajit Gupta committee.
- Q.4 Answer the following question in detail (Any One out of Two) 16**
a) Describe the provision of Tarkunde committee and Goswami committee.
b) Write the powers and functions of Election commission of India.
- Q.5 Answer the following questions in detail. 16**
Write an analysis of electoral politics in India during 1914 to 2023.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023
International Relations (MA02301)**

Day & Date: Friday, 05-01-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

16

- 1) — यांच्या मते आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचा अभ्यासविषय आणि परराष्ट्र धोरणाचा अभ्यासविषय हा एकच आहे.
अ) रॉबर्ट ढाल
ब) फेलीक्स ग्रास
क) कार्ल मार्क्स
ड) क्वीन्सी राईट
- 2) पहिल्या महायुद्धानंतर अमेरिकेचे राष्ट्राध्यक्ष — यांनी आंतरराष्ट्रीय राजकारणामध्ये सुसूत्रता निर्माण करण्यासाठी 14 सुत्री कार्यक्रम मांडला.
अ) जॉर्ज बुश
ब) बराक ओबामा
क) वुड्रो विल्सन
ड) बिल क्विंटन
- 3) आंतरराष्ट्रीय राजकारणात — हे दशक आदर्शवादी प्रभावित असे दशक होते.
अ) 1960 ते 1970
ब) 1950 ते 1960
क) 1980 ते 1990
ड) 1920 ते 1930
- 4) आंतरराष्ट्रीय राजकारणात खेळसिध्दांत — यांनी मांडला.
अ) न्युमन व मार्गन्स्टर्न
ब) शुबिक क कार्ल डवायझ
क) लिबनीझ व एडज्वर्थ
ड) न्युमन व मॉर्गेन्थॉ
- 5) राष्ट्रांचे इतर राष्ट्रांचे वर्तन प्रभावित करण्याची क्षमता म्हणजे राष्ट्रीय सत्ता होय अशी व्याख्या राष्ट्रीय सत्तेची कोणी केली आहे?
अ) पेडलफोर्ड व लिंकन
ब) ऑर्गन्स्की
क) हार्टमन
ड) यापैकी नाही
- 6) पुढीलपैकी कोणते सत्तासंतुलनाचे वैशिष्ट्ये आहे?
अ) समतोल
ब) तात्पुरती व अस्थीर व्यवस्था
क) प्रयत्नपूर्वक साध्य करणे
ड) वरील सर्व
- 7) UNO — च्या परिणामी अस्तित्वात आले.
अ) दोन महायुद्धे
ब) राष्ट्रांची टिकाऊ शांतता असण्याची इच्छा
क) जगाला युद्धांपासून मुक्त करण्याचे प्रयत्न.
ड) वरील सर्व बरोबर आहेत.

- 8) संयुक्त राष्ट्र संघाचे मुख्य उद्दिष्ट ——— ला प्रोत्साहन देणे आहे.
 अ) सार्वत्रिक सहकार्य आणि आर्थिक, सामाजिक आणि सांस्कृतिक समस्या सुधारणे.
 ब) राष्ट्रंमधील संबंध सुसंवाद साधणे.
 क) आंतरराष्ट्रीय शांतता आणि सुरक्षितात राखणे.
 ड) वरील सर्व बरोबर आहेत
- 9) U.N. सुरक्षा परिषदेच्या स्थायी सदस्यांची संख्या ——— आहे.
 अ) 2
 ब) 5
 क) 7
 ड) 6
- 10) वास्तववादी सिध्दांताची ——— प्रमुख तत्व आहे.
 अ) मनुष्य मूलतः स्वार्थी व लोभी
 ब) सत्तेची हाव हे मानवी स्वभावाचे वैशिष्ट्ये
 क) सत्तेसाठी चाललेला संघर्ष
 ड) वरील सर्व
- 11) सध्याच्या काळात आंतरराष्ट्रीय राजकारणात ——— सत्तेला महत्त्व प्राप्त झाले.
 अ) मानसिक
 ब) राजकीय
 क) सामाजिक
 ड) आर्थिक
- 12) जगात प्रथम अण्वस्त्रधारी राष्ट्र बनले होते?
 अ) सोवियत रशिया
 ब) अमेरिका
 क) ब्रिटन
 ड) इटली
- 13) एक ध्रुवीय जगाचे नेतृत्व कोण करत आहे?
 अ) सोवियत रशिया
 ब) अमेरिका
 क) ब्रिटन
 ड) इटली
- 14) सोवियत रशियाने ——— जागतिक गटाने नेतृत्व केले?
 अ) भांडवलशाही
 ब) उदारमतवादी
 क) साम्यवादी
 ड) लोकशाही
- 15) दुसरे महायुद्ध ——— साली समाप्त झाले.
 अ) 1914
 ब) 1918
 क) 1939
 ड) 1945
- 16) रशियन राज्यक्रांती ——— साली झाली.
 अ) 1916
 ब) 1917
 क) 1918
 ड) 1919

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

- अ) आंतरराष्ट्रीय संबंधाची व्याख्या व अर्थ स्पष्ट करा?
 ब) खेळ सिध्दांत थोडक्यात लिहा.
 क) दहशतीचा समतोल स्पष्ट करा.
 ड) सत्तासंतुलनाच्या दोन व्याख्या लिहा.
 इ) आंतरराष्ट्रीय राजकारणात राष्ट्रहिताचे महत्त्व लिहा.
 ई) सामूहिक सुरक्षेचा अर्थ स्पष्ट करा.

- प्र.3 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) 16
- अ) आंतरराष्ट्रीय संबंधाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ब) आदर्शवादी सिध्दांत लिहा.
- क) सत्तासमतोलाचे फायदे लिहा.
- ड) वास्तववादी सिध्दांत लिहा.
- प्र.4 दिर्घोत्तरी उत्तरे लिहा. 16
- अ) आंतरराष्ट्रीय संबंधाची व्याख्या लिहून व्याप्ती स्पष्ट करा.
- किंवा**
- ब) संयुक्त राष्ट्र संघटनेने सामूहिक सुरक्षेसाठी केलेली कामगिरी स्पष्ट करा.
- प्र.5 दिर्घोत्तरी उत्तरे लिहा. 16
- राष्ट्रसत्तेचे घटक सविस्तर लिहा.

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

**M.A. (Political Science) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023
International Relations (MA02301)**

Day & Date: Friday, 05-01-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

16

- 1) According to _____ the study of international politics and the study of foreign policy are one and the same.

a) Robert Shield	b) Felix Grass
c) Karl Marx	d) Quincy Wright
- 2) After World War I, US President _____ launched a 14-point program to coordinate international politics.

a) George Bush	b) Barack Obama
c) Woodrow Wilson	d) Abel Quinton
- 3) In international politics _____ was a decade influenced by idealism.

a) 1960 to 1970	b) 1950 to 1960
c) 1980 to 1990	d) 1920 to 1930
- 4) Game theory in international politics _____ presented.

a) Newman and Morgenthau	b) Shubic and Carl Dwight
c) Leibniz and Edgeworth	d) Newman and Morgenthau
- 5) Who has defined national power as the ability of a nation to influence the behavior of other nations?

a) Pedelford and Lincoln	b) Organsky
c) Hartman	d) None of these
- 6) Which of the following is a feature of balance of power?
 - a) Equilibrium
 - b) Temporary and unstable arrangements
 - c) To achieve diligently
 - d) All of the above
- 7) The UNO come in to existence as a result of _____.
 - a) two world wars
 - b) a desire of nations to have durable peace
 - c) efforts to make world free from wars.
 - d) all of the above are correct.
- 8) The main aims of United Nations are to promote _____.
 - a) universal cooperation and improving economic, social and cultural problems
 - b) harmonising relations amongst nations.
 - c) maintenance of international peace and security.
 - d) all of the above are correct.

Seat
No.

Set P

M.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
POLITICAL SCIENCE

Government & Politics of Maharashtra (MA02302)

Day & Date: Sunday, 07-01-2024
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) राज्य पुनर्रचना आयोगाचे अध्यक्ष म्हणून कोणाची निवड करण्यात आली.
 अ) न्या. फाजलअली ब) हृदयनाथ कुंझरू
 क) रा. कृ. पाटील ड) के. एस. पण्णीकर
- 2) सध्याचे महाराष्ट्राचे मुख्यमंत्री कोण आहेत.
 अ) शंकर राव देव ब) एकनाथ शिंदे
 क) यशवंतराव चव्हाण ड) यापैकी नाही
- 3) खालीलपैकी कोणत्या राष्ट्रीय पक्ष नाही.
 अ) मनसे ब) राष्ट्रवादी
 क) काँग्रेस ड) भाजप
- 4) महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाची स्थापना कोणत्या वर्षी करण्यात आली.
 अ) 1962 ब) 1972
 क) 1982 ड) 1992
- 5) महाराष्ट्र राज्याचे पहिले मुख्यमंत्री कोण होते?
 अ) यशवंतराव चव्हाण ब) मोरारजी देसाई
 क) शंकरराव देव ड) भाऊसाहेब हिरे
- 6) राष्ट्रवादी काँग्रेसची स्थापना कोणत्या वर्षी झाली.
 अ) 1978 ब) 1999
 क) 1990 ड) 1995
- 7) ओबीसी चळवळ कोणत्या आयोगामुळे प्रभावी बनली.
 अ) महाजन आयोग ब) सरकारिया आयोग
 क) फजलअली आयोग ड) मंडल आयोग
- 8) सध्या महाराष्ट्रात-पक्ष पद्धती अस्तित्वात आहे.
 अ) एक प्रबल ब) द्विपक्ष
 क) बहु ड) यापैकी नाही

- 9) संयुक्त महाराष्ट्र परिषदेचे अध्यक्ष कोण होते.
 अ) केशवराव जेधे
 ब) शंकर देव
 क) रा. कृ. पाटील
 ड) द. वा. पोतदार
- 10) महाराष्ट्र विधान परिषदेची सदस्य संख्या ---- आहे.
 अ) 77
 ब) 78
 क) 75
 ड) 79
- 11) संयुक्त महाराष्ट्र राज्यनिर्मिती लढ्यातील केंद्र शहर कोणते.
 अ) पुणे
 ब) नागपूर
 क) मुंबई
 ड) नाशिक
- 12) महाराष्ट्र राज्यातील कोणते गृह कनिष्ठ सभागृह आहे.
 अ) लोकसभा
 ब) विधानसभा
 क) विधानपरिषद
 ड) यापैकी नाही
- 13) दार कमिशनची स्थापना ---- साली करण्यात आली.
 अ) 1960
 ब) 1948
 क) 1938
 ड) 1920
- 14) नाशिक येथील काळाराम मंदिरातील चळवळ कोणाशी संबंधित आहे.
 अ) डॉ. बी. आर. आंबेडकर
 ब) महात्मा गांधी
 क) पंडित नेहरू
 ड) एम. एस. रॉय
- 15) महाराष्ट्रात कायदेमंडळ ---- आहे.
 अ) एक गृही
 ब) त्रिगृही
 क) द्विगृही
 ड) यापैकी नाही
- 16) महाराष्ट्र राज्याची निर्मिती केव्हा करण्यात आली.
 अ) 1 मे 1960
 ब) 1 नोव्हेंबर 1956
 क) 6 फेब्रुवारी 1956
 ड) 16 जानेवारी 1957

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) दलित चळवळ
 ब) शिवसेनेतील फूट
 क) स्वतंत्र विदर्भाची मागणी
 ड) महाराष्ट्रातील राजकीय पक्षाची वैशिष्ट्ये
 इ) महाराष्ट्राच्या निर्मितीतील अडथळे
 ई) महाराष्ट्रातील दबाव गटांची वैशिष्ट्ये

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) महाराष्ट्राच्या अर्थव्यवस्थेची वैशिष्ट्ये सांगा.
 ब) महाराष्ट्रातील सहकारी चळवळीचे योगदान स्पष्ट करा.
 क) भारतीय जनता पक्षाच्या राजकीय वाटचालीचे विवेचन करा.
 ड) महाराष्ट्र विधानसभेची रचना आणि कार्ये स्पष्ट करा.

प्र.4 खालीलपैकी प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 16
महाराष्ट्राच्या राजकारणातील प्रभुत्वशाली जातीची संकल्पना स्पष्ट करा.
किंवा
महाराष्ट्रातील आघाडीच्या राजकारणावर निबंध लिहा.

प्र.5 सविस्तर उत्तर लिहा. 16
महाराष्ट्राच्या राजकारणावरील समाजसुधारणेच्या चळवळीचा प्रभाव स्पष्ट करा?

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

M.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023

POLITICAL SCIENCE

Government & Politics of Maharashtra (MA02302)

Day & Date: Sunday, 07-01-2024

Max. Marks: 80

Time: 11:00 AM To 02:00 PM

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

16

- 1) Who was selected as the chairman of the state Reorganisation commission?
 - a) Justic Fazal Ali
 - b) Hridaynath Kunzru
 - c) Ra. Kr. Patil
 - d) K. M. Pannikar
- 2) _____ is the present Chief-Minister of Maharashtra.
 - a) Shankarao Dev
 - b) Eknath Shinde
 - c) Yashwantrao Chavan
 - d) None of these
- 3) Which of the following is not a national party.
 - a) MNS
 - b) NCP
 - c) Congress
 - d) BJP
- 4) Maharashtra Industrial Development corporation was established in which year?
 - a) 1962
 - b) 1972
 - c) 1982
 - d) 1992
- 5) First Chief minister of Maharashtra?
 - a) Yashwant Chavan
 - b) Morarji Desai
 - c) Shankarao Dev
 - d) Bhausahab Hire
- 6) In which year Nationalist congress part was founded?
 - a) 1978
 - b) 1999
 - c) 1990
 - d) 1995
- 7) OBC movement was influenced by which commission?
 - a) Mahajan commission
 - b) Sarkaria commission
 - c) Fazal Ali commission
 - d) Mandal commission
- 8) What is the type of party system in Maharashtra?
 - a) Unilateral
 - b) Bilateral
 - c) Multilateral
 - d) None of these
- 9) Who was the president of Samyukta Maharashtra Parishad?
 - a) Keshavrao Jedhe
 - b) Shankrao Dev
 - c) Ra. Kr. Patil
 - d) D. V. Podar
- 10) Member of Maharashtra Legislature council are _____.
 - a) 77
 - b) 78
 - c) 75
 - d) 79
- 11) What was the centre of Sanyukta Maharashtra Movement?
 - a) Pune
 - b) Nagpur
 - c) Mumbai
 - d) Nashik

- 12)** Which is the secondary house in state of Maharashtra.
a) Loksabha
b) Vidhansabha
c) Vidhan Parishad
d) None of these
- 13)** Establishment of Dhar commission in on _____.
a) 1960
b) 1948
c) 1938
d) 1920
- 14)** Who is the Kalaram Temple movement in Nashik related to?
a) Dr. B.R. Ambedkar
b) M. Gandhi
c) Pandit Nehru
d) M. N. Roy
- 15)** _____ legislature system is available in Maharashtra.
a) Mono house
b) Tri house
c) Bicameral
d) None of these
- 16)** In which year Maharashtra state formed?
a) 1 may 1960
b) 1 Nov 1956
c) 6 Feb 1956
d) 16 Jan 1957

Q.2 Write short answers. (Any Four) 16

- a) Dalit movement
- b) Split in the Shivsena
- c) Demand for independent Vidarbha.
- d) The features of political party in Maharashtra.
- e) Obstacles in the formation of Maharashtra.
- f) The features of pressure group in Maharashtra.

Q.3 Answer the following questions. (Any Two) 16

- a) State the characteristics of the economy of Maharashtra.
- b) Explain the contribution of co-operative movement in Maharashtra.
- c) Explain the political of Bharatiya Janata party.
- d) Explain the composition and functions of Maharashtra Vidhan Sabha.

Q.4 Answer the following questions. (Any One) 16

- a) Explain the concept of dominant caste in Maharashtra politics.
- b) Write an essay in the coalition politics of Maharashtra.

Q.5 Answer the following questions in detail. 16

Discuss the impact of social reform movement on politics in Maharashtra.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

M.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
POLITICAL SCIENCE
Research Methodology (MA02303)

Day & Date: Tuesday, 09-01-2024
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 16
- 1) उत्तम संशोधक तो असतो की जो आपले — या कार्यात प्रवेश करू देत नाही.
 अ) वैयक्तिक पूर्वग्रह ब) वैयक्तिक प्रश्न
 क) वैयक्तिक ज्ञान ड) यापैकी नाही
 - 2) — हे अभ्यासाचे प्रस्तावित नील चित्र असते.
 अ) संकल्पना ब) संशोधन आराखडा
 क) शोध ड) अहवाल
 - 3) प्रत्यक्ष येणाऱ्या अनुभवातून — विकसित होते.
 अ) वर्ग ब) अहवाल
 क) तथ्य ड) संकल्पना
 - 4) संशोधनाचा उद्देश — हा असतो.
 अ) माहितीचे वर्गीकरण ब) माहिती गोळा करणे
 क) ज्ञान प्राप्त करणे ड) यापैकी नाही
 - 5) 'मेथडस इन सोशल रिसर्च' या पुस्तकाचे लेखक कोण आहेत.
 अ) गुड आणि हॅट ब) आगस्त काम्त्
 क) टेलर ड) विलकिन्स
 - 6) उपयोजित संशोधनाला — संशोधन असे म्हणतात.
 अ) व्यावहारिक ब) शुध्द
 क) ऐतिहासिक ड) विकसित
 - 7) संशोधन आराखडयात — या बाबींचा समावेश असणे आवश्यक असते.
 अ) अध्ययनाचा विषय ब) अध्ययनाचा प्रकार
 क) माहितीचे स्रोत ड) वरील सर्व
 - 8) 'रिसर्च मेथडस्' या पुस्तकाचे लेखक कोण आहेत.
 अ) बोस ब) श्रीनिवास
 क) रामआहुजा ड) टी. एन. मदन

- 9) ---- हे प्राथमिक माहिती संकलनाचे साधन आहे.
 अ) संदर्भग्रंथ ब) निरीक्षण
 क) वृत्तपत्र ड) शासन निर्णय
- 10) संशोधन कार्याच्या योजनेला ---- असे म्हणतात.
 अ) अहवाल ब) संशोधन आराखडा
 क) तथ्ये ड) गृहितकृत्ये
- 11) विचारांची स्पष्टता हे आदर्श संशोधकाचे ---- आहे.
 अ) गुणवैशिष्ट्ये ब) समस्या
 क) संशोधन ड) सिध्दांत
- 12) प्रश्नावली हे एक ---- आहे.
 अ) तथ्य ब) यादी
 क) पध्दत ड) तंत्र
- 13) ज्ञान प्राप्त करणे हे संशोधनाचे ---- असते.
 अ) तथ्य ब) रूपरेषा
 क) उद्दिष्ट्ये ड) प्रक्रिया
- 14) ---- संशोधनासाठी मार्गदर्शनाचे काम करतो.
 अ) माहितीचे स्रोत ब) गृहितक
 क) संकल्पना ड) संशोधन आराखडा
- 15) तथ्यांमधील आंतरसंबंधातून ---- व्यक्त होतो.
 अ) सिध्दांत ब) संशोधन
 क) गृहित कृत्ये ड) तथ्य
- 16) संशोधन अहवाल लिहिणे हे ---- काम आहे.
 अ) माहितीचे ब) साधे
 क) कौशल्याचे ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) गृहितकृत्याचे प्रकार सांगा?
 ब) संकल्पनेचा अर्थ सांगा?
 क) संशोधन अहवालाचे उद्दिष्ट्ये?
 ड) व्यष्टी अध्ययन पध्दत.
 इ) आदर्श अहवालाची वैशिष्ट्ये.
 ई) प्रश्नावलीचे प्रकार सांगा?

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन)

16

- अ) गृहित कृत्यांची उगमस्थाने.
 ब) संशोधन आराखड्याचे प्रकार सांगा.
 क) संशोधन अहवालाच्या पायऱ्या.
 ड) मुलाखत तंत्राचे गुण आणि दोष.

- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16
आदर्श संशोधकाचे आवश्यक गुण.
किंवा
गृहितकाच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16
अहवाल लेखन सविस्तर विशद करा.

Seat No.	
----------	--

M.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
POLITICAL SCIENCE
Research Methodology (MA02303)

Day & Date: Tuesday, 09-01-2024
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice question.

16

- 1) Good researcher is one, who does not allow his _____ enter his work.
 - a) Personal Prejudice
 - b) Personal Problem
 - c) Personal Knowledge
 - d) None of these
- 2) _____ is a blue print of the proposed study.
 - a) Concept
 - b) Research Design
 - c) Invention
 - d) Report
- 3) _____ develops though direct experience.
 - a) Categories
 - b) Report
 - c) Fact
 - d) Concept
- 4) The purpose of Research is for _____.
 - a) Classification of Data
 - b) Data Collection
 - c) Gaining Knowledge
 - d) None of these
- 5) Methods in social Research is written by _____.
 - a) Goode and Halt
 - b) August Comt
 - c) Taylor
 - d) Wikinson
- 6) Applied research is also called as _____ research.
 - a) Practical
 - b) Pure
 - c) Historical
 - d) Development
- 7) In research design _____ issue is Included.
 - a) Subject of Study
 - b) Types Included
 - c) Sources of Information
 - d) All the above
- 8) Who is the author of the book 'Research Methods'.
 - a) Bose
 - b) Srinivas
 - c) Ramahuja
 - d) T. N. Madan
- 9) _____ is a primary source of data.
 - a) Referencher book
 - b) Observation
 - c) News Paper
 - d) Government
- 10) The plan of research is called.
 - a) Report
 - b) Research Design
 - c) Fact
 - d) Hypothesis
- 11) Clarity of thought is essential _____ of an ideal researcher.
 - a) Quality
 - b) Problem
 - c) Research
 - d) Theory

- 12) Questionnaire is a _____.
 a) Fact b) List
 c) Method d) Technique
- 13) Attainment of knowledge _____ of research.
 a) Fact b) Synopsis
 c) Objectives d) Process
- 14) _____ guides to researcher for.
 a) Sources of Information b) Hypotheses
 c) Concept d) Research design
- 15) _____ refers to the relationship between facts.
 a) Theory b) Research
 c) Hypothesis d) Fact
- 16) Writing style of Research Report.
 a) Information b) Simple
 c) Skills d) None of these

Q.2 Write short answer. (Any Four) 16

- a) Types of Hypothesis
 b) Explain the concept meaning.
 c) Objectives of Research Report.
 d) Case study method.
 e) Essentials of idea Reports.
 f) Types of Questionnaire

Q.3 Answer the following question. (Any Two) 16

- a) Sources of Hypothesis.
 b) Types of Research Design.
 c) Steps of Report Writing.
 d) Merits and Demerits of Interview Technique.

Q.4 Answer the following questions. (Any One) 16

Essential qualities of an ideal Researcher.

OR

Discuss the characteristics of Hypothesis.

Q.5 Answer the following questions. 16

Elucidate 'Report Writing in detail'.

Seat
No.

**M.A. (Political Science) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Western Political Thought (MA02304)

Day & Date: Thursday, 11-01-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

16

- 1) सॉक्रेटिस चा शिष्य म्हणून कोणास ओळखले जाते?
अ) प्लेटो ब) रूसो
क) हेगेल ड) जॉन लॉक
- 2) ज्ञानी मनुष्यच राज्य चालवू शकेल, असे मत कोणी मांडले?
अ) हेगेल ब) हॉब्स
क) प्लेटो ड) ग्रीन
- 3) प्लेटोचा कोणता ग्रंथ महत्वपूर्ण मानला जातो?
अ) दि कॉन्स्टिट्यूशन ब) दि रिपब्लिक
क) ऑन लिबर्टी ड) दास कॅपिटल
- 4) प्लेटोने आदर्श राज्याची लोकसंख्या किती असावी असे सांगितले?
अ) 5040 ब) 10000
क) 1000 ड) 20000
- 5) अरिस्टॉटलने राज्याचा सर्वात चांगला प्रकार कोणता सांगितला?
अ) राजेशाही ब) समतोल सत्ता
क) महाजनशाही ड) निरंकुश सत्ता
- 6) राज्यशास्त्राचे जनक म्हणून कोणास ओळखले जाते?
अ) प्लेटो ब) रूसो
क) अॅरिस्टॉटल ड) सॉक्रेटिस
- 7) अक्विनास यांनी कोणती राज्यसंस्था चांगली असे म्हटले आहे?
अ) धनिक तंत्र ब) राजतंत्र
क) कुलीन तंत्र ड) लोकशाही
- 8) हेगेलने कोणता सिद्धांत मांडला?
अ) साम्यवाद ब) समाजवाद
क) आदर्शवाद ड) यापैकी नाही
- 9) हेगेलने कोणत्या राज्याचा पुरस्कार केला?
अ) सर्वकष ब) मर्यादित
क) नियंत्रित ड) यापैकी नाही

- 10) टी.एच. ग्रीनच्या मते राज्याचा आधार कोणता आहे?
 अ) शक्ती ब) लोकांची इच्छा
 क) लष्कर ड) कायदा
- 11) पुढीलपैकी कोणता ग्रंथ हॉब्सचा नाही?
 अ) डी कॉरपोर ब) डी साईव्ह
 क) लेव्हिएथन ड) यापैकी नाही
- 12) निसर्गावस्थेतील मानवी जीवन भयानक, पशुतुल्य, एकाकी होते, असे कोणी म्हटले आहे?
 अ) हॉब्स ब) लॉक
 क) रूसो ड) माओ
- 13) जनतेचे सार्वभौमत्व ही संकल्पना न मांडता, लोकांचे बहुमत ही संकल्पना कोणी मांडली?
 अ) हॉब्स ब) लॉक
 क) रूसो ड) हेगेल
- 14) सामूहिक ईहा ही संकल्पना कोणी मांडली?
 अ) अॅरिस्टॉटल ब) लॉक
 क) रूसो ड) हेगेल
- 15) सामाजिक करार हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
 अ) रूसो ब) लॉक
 क) हेगेल ड) यापैकी नाही
- 16) संत ऑगस्टाईन यांचा ग्रंथ कोणता?
 अ) दि सिटी ऑफ गॉड ब) ऑन लिबर्टी
 क) दि रिपब्लिक ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

16

- अ) सॉक्रेटिस यांच्यावर टीप लिहा.
 ब) प्लेटो चे शिक्षण विषयक विचार स्पष्ट करा.
 क) अॅरिस्टॉटलचे दास्यप्रथे विषयीचे विचार सांगा.
 ड) हेगेलचा आदर्शवाद स्पष्ट करा.
 इ) ग्रीनचे मानवी हक्कासंबंधीचे विचार सांगा.
 ई) लॉकचे मालमत्तेसंबंधीचे विचार सांगा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) संत अॅक्विनास यांचे राजकीय विचार थोडक्यात सांगा.
 ब) जॉन लॉक यांचे शासनसंस्थेसंबंधीचे विचार सांगा.
 क) प्लेटोच्या न्यायविषयक सिद्धांताचे टिकात्मक परीक्षण करा.
 ड) ग्रीनने सांगितलेली राज्याची कार्ये कोणती?

प्र.4 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

16

- अ) अॅरिस्टॉटलच्या आदर्श राज्यविषयक विचारांची चर्चा करा.
 किंवा
 ब) थॉमस हॉब्सच्या सामाजिक करार सिद्धांताचे टीकात्मक परीक्षण करा.

- प्र.5** खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.
रुसोची सामूहिक ईहेची संकल्पना स्पष्ट करून तिचे मूल्यमापन करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023
Western Political Thought (MA02304)**

Day & Date: Thursday, 11-01-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

16

- 1) Who is known as the disciple of Socrates?
 - a) Plato
 - b) Rousseau
 - c) Hegel
 - d) John Locke
- 2) Who gave the opinion that only a wise man can run the state?
 - a) Hegel
 - b) Hobbes
 - c) Plato
 - d) Green
- 3) Which book of Plato is considered important?
 - a) The Constitution
 - b) The Republic
 - c) On Liberty
 - d) Das Capital
- 4) What was the population of an ideal state suggested by Plato?
 - a) 5040
 - b) 10000
 - c) 1000
 - d) 20000
- 5) What was the best form of government by Aristotle?
 - a) Monarchy
 - b) Balanced Power
 - c) Aristocracy
 - d) Autocracy
- 6) Who is known as the father of political science?
 - a) Plato
 - b) Rousseau
 - c) Aristotle
 - d) Socrates
- 7) Which polity has been called good by Aquinas?
 - a) Rich system
 - b) Monarchy
 - c) Aristocracy
 - d) Democracy
- 8) Which theory did Hegel propose?
 - a) Communism
 - b) Socialism
 - c) Idealism
 - d) None of these
- 9) Which state did Hegel advocate?
 - a) Universal
 - b) Limited
 - c) Controlled
 - d) None of these
- 10) What is the basis of the state according to TH Green?
 - a) Power
 - b) People's will
 - c) Army
 - d) Law
- 11) Which of the following is not a book by Hobbes?
 - a) De Corpore
 - b) De cive
 - c) Leviathan
 - d) None of these

- 12) Who said that human life in nature is horrible, animal like, lonely?
 - a) Hobbes
 - b) Locke
 - c) Rousseau
 - d) Mao
- 13) Who introduced the concept of majority of the people without introducing the concept of sovereignty of the people?
 - a) Hobbes
 - b) Locke
 - c) Rousseau
 - d) Hegel
- 14) Who introduced the concept of General Will?
 - a) Aristotle
 - b) Locke
 - c) Rousseau
 - d) Hegel
- 15) Who wrote the book Social Contract?
 - a) Rousseau
 - b) Locke
 - c) Hegel
 - d) None of these
- 16) Which is the book of Saint Augustine?
 - a) The City of God
 - b) On Liberty
 - c) The Republic
 - d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) 16

- a) Write a note on Socrates.
- b) Explain Plato's views on education.
- c) State Aristotle's views on slavery.
- d) Explain Hegel's idealism.
- e) State Greene's views on human rights.
- f) State Locke's views on property.

Q.3 Answer the following questions. (Any Two) 16

- a) Briefly explain the political views of Saint Aquinas.
- b) State John Locke's views on government
- c) Critically examine Plato's theory of justice
- d) What are the functions of the state stated by Green?

Q.4 Answer the following question in detail. (Any One) 16

Discuss Aristotle's ideas on ideal state.

OR

Critically examine the social contract theory of Thomas Hobbes.

Q.5 Answer the following question in detail. 16

Explain and evaluate Rousseau's concept of General Will.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023
Indian Foreign Policy (MA02401)**

Day & Date: Monday, 18-12-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. **16**

- 1) भारताच्या परराष्ट्र धारेणाचे मुख्य तत्वे कोणते आहेत.
अ) अलिप्ततावाद
ब) स्वायत्त परराष्ट्रधोरण
क) तिसऱ्या जगाचे ऐक्य
ड) वरीलपैकी सर्व
- 2) भारताने सर्वप्रथम कोणत्या राष्ट्राबरोबर पंचशील करार केलेला होता.
अ) अमेरिका
ब) रशिया
क) चीन
ड) जपान
- 3) पूर्वेकडे पहा धोरणाची सुरुवात कधीपासून झाली.
अ) 2014
ब) 1977
क) 1985
ड) 1991
- 4) कोणत्या पंतप्रधानांनी 1987 साली श्रीलंकेत शांतीसेना पाठविली.
अ) विश्वनाथ प्रतापसिंह
ब) नरेंद्र मोदी
क) राजीव गांधी
ड) मनमोहन सिंग
- 5) भारत-नेपाळ मध्ये शांती आणि मैत्री करार कोणत्या वर्षी करण्यात आला.
अ) 1950
ब) 1960
क) 1970
ड) 1980
- 6) 1971 मध्ये भारत-पाकिस्तान युद्धात कोणत्या नवीन देशाचा जन्म झाला?
अ) नेपाळ
ब) भूतान
क) बांग्लादेश
ड) मालदीव
- 7) ---- नुसार भारताच्या परराष्ट्र धोरणात विभागीय सहकार्यावर विशेष भर देण्यात आला आहे.
अ) नेहरू डॉक्ट्रिन
ब) गुजरात डॉक्ट्रिन
क) इंदिरा डॉक्ट्रिन
ड) वाजपेयी डॉक्ट्रिन
- 8) भारताने ---- ला 'प्राधान्यशील राष्ट्राचा दर्जा' दिला आहे.
अ) अमेरिका
ब) पाकिस्तान
क) चीन
ड) रशिया
- 9) परराष्ट्र धोरण ठरविण्याची जबाबदारी कोणाची असते.
अ) राष्ट्रपती
ब) पंतप्रधान
क) परराष्ट्रमंत्री
ड) उपराष्ट्रपती

- 10) 'मॅक-मोहन-रेषा' ही कोणत्या दोन देशादरम्यान आहे.
 अ) भारत-नेपाळ ब) भारत-पाकिस्तान
 क) भारत-बांग्लादेश ड) भारत-चीन
- 11) भारताची परराष्ट्र कचेरी कोठे आहे?
 अ) दिल्ली ब) मुंबई
 क) बॅंगलुरु ड) यापैकी नाही
- 12) सोव्हिएट रशियाची विघटनाची सुरुवात केव्हा झाली.
 अ) 1988 ब) 1989
 क) 1992 ड) 2002
- 13) दक्षिण-पूर्व आशियाई राष्ट्रांशी संबंध सुधारण्याच्या भारताच्या धोरणाला ---- या नावाने ओळखले जाते.
 अ) ट्वर्डस साऊथ-ईस्ट ब) सी-टु-ईस्ट
 क) लुक ईस्ट ड) डील ईस्ट
- 14) भारत-अमेरिका नागरी आण्विक करार कोणत्या वर्षी झाला.
 अ) 2010 ब) 2020
 क) 2016 ड) 2006
- 15) भारत खालीलपैकी कोण-कोणत्या संघटनेचा सदस्य राष्ट्र आहे.
 अ) ब्रिक्स ब) सार्क
 क) क्वाड ड) वरीलपैकी सर्व
- 16) भारत-चीन मधील आक्रमण कोणत्या साली झाले?
 अ) 1971 ब) 1974
 क) 1965 ड) 1962

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) पंचशील तत्वे स्पष्ट करा.
 ब) परराष्ट्र धोरणाचा निर्धारक घटक-नेतृत्व
 क) भारत-पाकिस्तान मधील वादाचे मुद्दे सांगा?
 ड) भारत-नेपाळ संबंध स्पष्ट करा.
 इ) भारत-अमेरिकेच्या वाढत्या मैत्रीपूर्ण संबंधाचे घटक सांगा?
 ई) ट्रॅक-2 राजनयाचे महत्व स्पष्ट करा.

प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न (कोणतेही दोन)

16

- अ) भारत-रशिया मैत्रीपूर्ण संबंध स्पष्ट करा.
 ब) भारत-अमेरिका शीतयुद्धोत्तर संबंध स्पष्ट करा.
 क) भारत-चीन तणावपूर्ण संबंध स्पष्ट करा.
 ड) भारताचे पूर्वेकडे पहा धोरण व भारत आशिया संबंध स्पष्ट करा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

16

- अ) शीतयुद्धानंतरच्या भारतीय परराष्ट्र धोरणातील बदल स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) परराष्ट्र धोरणांच्या निर्धारक घटकांवर चर्चा करा.

प्र.5 दीर्घोत्तरी उत्तर लिहा.
परराष्ट्र धोरण निर्मितीत परराष्ट्र मंत्रालयाची भूमिका स्पष्ट करा.

16

Seat No.	
-----------------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023
Indian Foreign Policy (MA02401)**

Day & Date: Monday, 18-12-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

16

- 1) What are the main principles of India's foreign policy.
 - a) Non-Aligned
 - b) Autonomous foreign policy
 - c) Third world unity
 - d) All above
- 2) Indian first signed panchsheel pact with which country.
 - a) America
 - b) Russia
 - c) China
 - d) Japan
- 3) When did the Look East Policy start?
 - a) 2014
 - b) 1977
 - c) 1985
 - d) 1991
- 4) Which prime minister sent peace keeping force to Srilanka in 1987?
 - a) Vishwanath Pratap Singh
 - b) Narendra Modi
 - c) Rajiv Gandhi
 - d) Manmohan Singh
- 5) Which year peace and friendship agreement was signed between India and Nepal?
 - a) 1950
 - b) 1960
 - c) 1970
 - d) 1980
- 6) Which new country is born due to Indo-pak was in 1971?
 - a) Nepal
 - b) Bhutan
 - c) Bangladesh
 - d) Maldives
- 7) According to- special attention has been given towards regional co-operation in Indian foreign policy.
 - a) Nehru Doctrine
 - b) Gujral Doctrine
 - c) Indira Doctrine
 - d) Bajpayee Doctrine
- 8) India has offered 'Most Favoured Nation Status'.
 - a) America
 - b) Pakistan
 - c) China
 - d) Russia
- 9) Who responsibility of conducting foreign affairs rests upon?
 - a) President
 - b) Prime Minister
 - c) Foreign Minister
 - d) Vice-President
- 10) Which two nation 'Mac-Mohan-Line'?
 - a) India-Nepal
 - b) India-Pakistan
 - c) India-Bangladesh
 - d) India-China

- 11) Indian foreign office head quarters is at _____.
 a) Delhi
 b) Mumbai
 c) Bengaluru
 d) None of these
- 12) Break up of USSR started in _____.
 a) 1988
 b) 1989
 c) 1992
 d) 2002
- 13) Indian policy for the development of relations with South-East Asian Nations is known as _____.
 a) Towards South-East
 b) See to East
 c) Look East
 d) Deal East
- 14) Write the year in which civilian-nucleare agreement was signed between Indian and America.
 a) 2010
 b) 2020
 c) 2016
 d) 2006
- 15) India is a member of which of the following organization.
 a) BRICS
 b) SAARC
 c) QUAD
 d) All above
- 16) When did the India-China was take pace?
 a) 1971
 b) 1974
 c) 1965
 d) 1962

Q.2 Write short answer. (Any Four)**16**

- a) Explain the principles of panchasheela.
 b) Determinant of foreignpolicy-Leadership.
 c) State the major disputable issues between India and Pakistan.
 d) Explain the India-Nepal relations.
 e) Write factors responsible for the growing friendly relationship between India and united states of America.
 f) Explain the importance of Track 2 Diplomacy.

Q.3 Write short answer. (Any Two)**16**

- a) Explain the friendly relations between India and Russia.
 b) Explain the India-USA post cold war relations.
 c) Explain the India-China disputed relations.
 d) Explain the India's Look East policy and Indo Asia relations.

Q.4 Write short answer (Any One)**16**

Explain the changes and continuity in Indian foreign policy after the cold war.

OR

Explain the determinant elements of foreign policy.

Q.5 Answer the following question in detail.**16**

Explain the role of Ministry of External Affairs in foreign Policy making.

Seat No.	
---------------------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Local Self Government in Maharashtra (MA02402)

Day & Date: Tuesday, 19-12-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

16

- 1) भारतात सर्वप्रथम ---- या राज्याने पंचायत राज व्यवस्था सुरु केली?
अ) राजस्थान
ब) मध्य प्रदेश
क) आंध्र प्रदेश
ड) बिहार
- 2) पंचायती राज संस्थेच्या उत्पन्नाचा मुख्य स्रोत ---- आहे.
अ) स्थानिक कर
ब) प्रादेशिक निधी
क) सरकार अनुदान देते
ड) केंद्र सरकारचा महसूल हिस्सा
- 3) पंचायती राजच्या त्रिस्तरीय प्रणालीच्या शिखरावर ---- ही संस्था आहे?
अ) ग्रामसभा
ब) ग्रामपंचायत
क) जिल्हा परिषद
ड) पंचायत समिती
- 4) पंचायती राज संस्थेला ---- घटनादुरुस्ती कायद्याने घटनात्मक दर्जा प्राप्त झाला आहे.
अ) 72 व्या
ब) 73 व्या
क) 74 व्या
ड) 75 व्या
- 5) पंचायतींना सोपवल्या जाणाऱ्या बाबींचा समावेश ---- अनुसूचीमध्ये दिलेला आहे.
अ) अकरावी अनुसूची
ब) बारावी अनुसूची
क) सातवी अनुसूची
ड) राज्य यादी
- 6) बलवंत राय मेहता समितीने पंचायत राजची रचना ---- प्रकारे असावी असे सुचविले आहे.
अ) गाव, ब्लॉक आणि जिल्हा स्तर
ब) मंडळ आणि जिल्हा स्तर
क) गाव, जिल्हा आणि राज्य स्तर
ड) गाव, मंडळ, जिल्हा आणि राज्य स्तर
- 7) मंडळ पंचायतींची शिफारस ---- समितीने केलेली आहे.
अ) बलवंत राय मेहता समिती
ब) नरसिंहन समिती
क) अशोक मेहता समिती
ड) वेंगल राव समिती
- 8) पंचायती राज व्यवस्थेचा अवलंब ---- साठी करण्यात आला आहे.
अ) लोकांना राजकारणाची जाणीव करून देण्यासाठी
ब) लोकशाहीत सत्तेच्या विकेंद्रीकरणासाठी
क) शेतकऱ्यांना शिक्षित करण्यासाठी
ड) वरीलपैकी नाही

- 9) महानगरपालिकेच्या महापौर पदाचा कालावधी ——— वर्षे निश्चित करण्यात आलेला आहे.
अ) 1 वर्षे ब) 3 वर्षे
क) 5 वर्षे ड) 4 वर्षे
- 10) पंचायत राज व्यवस्थेच्या मध्यवर्ती स्तराला ——— म्हणतात?
अ) जिल्हा परिषद ब) तालुका पंचायत
क) पंचायत समिती ड) ग्रामसभा
- 11) भारतीय राज्यघटनेच्या ——— या कलमामध्ये ग्रामपंचायतीचा खास उल्लेख केलेला आहे?
अ) कलम 19 ब) कलम 21
क) कलम 40 ड) कलम 246
- 12) ——— हा घटक स्थानिक सरकारशी संबंधित नाही?
अ) सार्वजनिक आरोग्य ब) स्वच्छता
क) कायदा व सुव्यवस्था ड) सार्वजनिक उपयोगिता सेवा
- 13) खालीलपैकी ——— हा पंचायत समितीचा सदस्य नाही?
अ) सर्व पंचायतींचे संरपंच
ब) त्या क्षेत्रातील राज्य विधानमंडळाचे निवडून आलेले सदस्य
क) त्या क्षेत्राशी संबंधित केंद्रीय संसद सदस्य
ड) वरील सर्व
- 14) पंचायतीसाठी ——— मतदार आहेत.
अ) तालुका मंडळ
ब) गावातील 21 वर्षापेक्षा जास्त वयाचे सर्व प्रौढ
क) गाव आणि निवडक संसद आणि राज्य विधानमंडळ सदस्य
ड) ग्रामसभा
- 15) खालीलपैकी ——— ही संस्था थेट निवडणुकीच्या आधारे स्थापन केली जाते?
अ) ग्रामपंचायत ब) ब्लॉक समिती
क) जिल्हा परिषद ड) दोन्ही ब आणि क
- 16) पंचायती राज व्यवस्थेत सर्व स्तरावर महिलांसाठी ——— पदे राखीव आहेत.
अ) 1/3 ब) 1/2
क) 2/3 ड) 1/4

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

- अ) ग्रामसभेची रचना व महत्त्व स्पष्ट करा?
ब) पंचायत समितीची रचना, अधिकार आणि कार्ये स्पष्ट करा?
क) वसंतराव नाईक समितीच्या शिफारशी स्पष्ट करा?
ड) नगनपालिकेची रचना, अधिकार आणि कार्ये स्पष्ट करा?
इ) 74 वी घटनादुरुस्ती स्पष्ट करा?
ई) 73 वी घटनादुरुस्ती स्पष्ट करा?

- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (चार पैकी दोन) 16
- अ) बळवंत राय मेहता समितीच्या शिफारशी स्पष्ट करा?
- ब) अशोक मेहता समितीच्या शिफारशी स्पष्ट करा?
- क) ग्रामपंचायतीची रचना, अधिकार आणि कार्ये स्पष्ट करा?
- ड) स्थानिक स्वराज्य संस्थेचे महत्त्व स्पष्ट करा?
- प्र.4 खालील प्रश्नांची उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) 16
- अ) स्थानिक स्वराज्य संस्थांची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) महानगरपालिकेची रचना, अधिकार आणि कार्ये स्पष्ट करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 16
- जिल्हा परिषदेची रचना, अधिकार आणि कार्ये स्पष्ट करा?

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2023**

Local Self Government in Maharashtra (MA02402)

Day & Date: Tuesday, 19-12-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

16

- 1) Which state first started the Panchayat Raj System in India?
 - a) Rajasthan
 - b) Madhya Pradesh
 - c) Andhra Pradesh
 - d) Bihar
- 2) The source of maximum income to Panchayati Raj institution is _____.
 - a) Local taxes
 - b) Regional funds
 - c) Government grants
 - d) Share in Union Govt. revenue
- 3) Which is at the apex of the three-tier system of Panchayati Raj?
 - a) Gram Sabha
 - b) Gram Panchayat
 - c) Zila Parishad
 - d) Panchayat Samiti
- 4) Panchayati Raj has received constitutional status with the Amendment Act: _____.
 - a) 72nd
 - b) 73rd
 - c) 74th
 - d) 75th
- 5) The list of items which may be entrusted to the Panchayats is given in the _____.
 - a) Eleventh Schedule
 - b) Twelfth Schedule
 - c) Seventh Schedule
 - d) State List
- 6) Balwant Rai Mehta Committee suggested that the 'structure of Panchayati Raj should consist of _____.
 - a) The village, the block and the district levels
 - b) The Mandal and the district levels
 - c) The village, the district and the State levels
 - d) The village, the Mandal, the district and the State levels
- 7) Mandal Panchayats were recommended by _____.
 - a) Balwant Rai Mehta Committee
 - b) Narasimhan Committee
 - c) Ashok Mehta Committee
 - d) Vengal Rao Committee
- 8) The Panchayati Raj System was adopted to _____.
 - a) make people aware of politics
 - b) decentralise the power of democracy
 - c) educate the peasants
 - d) None of the above
- 9) Mayor of a Municipal Corporation holds the office for a period of: _____.
 - a) 1 year
 - b) 3 years
 - c) 5 years
 - d) 4 years
- 10) What is the intermediate tier of the Panchayati Raj System called?
 - a) Zilla Parishad
 - b) Taluka Panchayat
 - c) Panchayat Samiti
 - d) Gram Sabha

- 11) Which one of the following Articles of the Constitution of India makes a specific mention of Village Panchayats?
 - a) Article 19
 - b) Article 21
 - c) Article 40
 - d) Article 246
- 12) Which is not the concern of the local government?
 - a) Public Health
 - b) Sanitation
 - c) Law and Order
 - d) Public Utility Services
- 13) Who among the following is not a member of the Panchayat Samiti?
 - a) Sarpanchas of all the Panchayats
 - b) Elected members of the State Legislature belonging to that area
 - c) Members of the Union Parliament belonging to that area
 - d) All of the above
- 14) The electorate for a Panchayat is _____.
 - a) The Taluka board
 - b) All adults of 21 years of above in a village
 - c) The village and selected Members of Parliament and State Legislature
 - d) The Gram Sabha
- 15) Which of the following system is established on the basis of the direct election?
 - a) Gram Panchayat
 - b) Block Committee
 - c) Zila Parishad
 - d) Both b and c
- 16) How many posts are reserved for women at all levels in the Panchayati raj system.
 - a) 1/3
 - b) 1/2
 - c) 2/3
 - d) 1/4

Q.2 Write short answer. (any 4 out of 6) 16

- a) Give the structure and Importance of Gram Sabha?
- b) Explain the Composition, Powers and Functions Panchayat Samiti?
- c) Give the recommendations of Vasantrao Naik Committee?
- d) Explain the Composition, Powers and Functions Municipality?
- e) Explain the 74th Constitutional Amendment?
- f) Explain 73rd Constitutional Amendment?

Q.3 Answer the following question. (any 2 out of 4) 16

- a) Give the recommendations of Balwant Rai Mehta Committee?
- b) Give the recommendations of Ashok Mehta Committee?
- c) Explain the Composition, Powers and Functions Gram panchayat?
- d) Give the Importance of Local Self Government?

Q.4 Answer the following question in detail. (any 1 out of 2) 16

Explain the Characteristics of Local Self Government?

OR

Explain the Composition, Powers and Functions of Municipal Corporation?

Q.5 Answer the following question in detail. 16

Explain the Composition, Powers and Functions of Zilla Parishad?

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

M.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
POLITICAL SCIENCE

Western Political Thinkers (MA02404)

Day & Date: Wednesday, 20-12-2023
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

16

- 1) जे. एस. मिलने लोकशाही व प्रतिनिधी शासन पद्धती याविषयीचे विचार कोणत्या पुस्तकात मांडले आहेत?

अ) स्वातंत्र्याविषयी	ब) प्रतिनिधी शासन
क) युटिलिटीरियन	ड) यापैकी नाही
- 2) प्रत्येकाला स्वतःचे हित चांगले वाटते, म्हणून सर्वांना सर्वांचे हित चांगले वाटते, असे कोणी म्हटले आहे.

अ) जे. एस. मिल	ब) बेंथॅम
क) रूसो	ड) कार्ल मार्क्स
- 3) वर्ग संघर्षातून क्रांती घडून येते आणि समाज परिवर्तन होते, अशी विचारसरणी कार्ल मार्क्सला कोणत्या राज्यक्रांतीतून सुचली होती?

अ) अमेरिकन राज्यक्रांती	ब) इंग्लंड राज्यक्रांती
क) फ्रेंच राज्यक्रांती	ड) रशियन राज्यक्रांती
- 4) कार्ल मार्क्सच्या मते भौतिक जगाच्या विकासाचे टप्पे कोणते?

अ) वाद	ब) प्रतिवाद
क) संवाद	ड) वरील सर्व
- 5) राज्य हे एक पिळवणूक करण्याचे साधन आहे, असे कोणी म्हटले आहे?

अ) कार्ल मार्क्स	ब) जे. एस. मिल
क) लास्की	ड) रूसो
- 6) धर्म ही अफूची गोळी आहे, असे कोणाचे मत होते?

अ) रूसो	ब) कार्ल मार्क्स
क) लास्की	ड) यापैकी नाही
- 7) जे. एस. मिलने आपल्या समाजवादात कशाचा पुरस्कार केला?

अ) शिक्षण प्रसार	ब) व्यापारी स्पर्धा
क) अकष्टार्जित संपत्तीवर कर	ड) वरील सर्व
- 8) साम्यवादी विचारवंत म्हणून कोणाचा उल्लेख केला जात नाही?

अ) कार्ल मार्क्स	ब) लेनिन
क) माओ	ड) रूसो

- 9) माओने कोणत्या देशाच्या परिस्थितीला अनुरूप असे साम्यवादी विचार मांडले?
 अ) चीन ब) रशिया
 क) फ्रान्स ड) अमेरिका
- 10) लेनिनने कोणत्या पक्षाला महत्त्व दिले.
 अ) काँग्रेस ब) रिपब्लिक
 क) साम्यवादी ड) यापैकी नाही
- 11) सो. रशियाच्या साम्यवादी वाटचालीत कोणाच्या विचारांचा वाटा आहे?
 अ) माओ ब) लेनिन
 क) लास्की ड) बॅथॅम
- 12) सार्वजनिक क्षेत्र ही संकल्पना कोणी मांडली?
 अ) हेबरमास ब) ग्रामसी
 क) जॉन रॉल्स ड) इसाह बर्लिन
- 13) द ओपन सोसायटी हे पुस्तक कोणी लिहिले आहे?
 अ) कार्ल पॉपर ब) जॉन रॉल्स
 क) इसाह बर्लिन ड) रूसो
- 14) मुक्त समाजाच्या संकल्पनेशी कोण संबंधित आहे?
 अ) कार्ल पॉपर ब) इसाह बर्लिन
 क) माओ ड) जॉन रॉल्स
- 15) नव्या डाव्या चळवळीशी कोण संबंधित नाही?
 अ) पेरी अँडरसन ब) तारक अली
 क) थॉम्सन ड) इसाह बर्लिन
- 16) क्रिटिकल थेअरीशी कोण संबंधित आहे?
 अ) कार्ल पॉपर ब) जे. एस. मिल
 क) हेबरमास ड) ग्रामसी

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) बॅथॅमच्या उपयुक्ततावादाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 ब) लेनिन यांचा क्रांतीचा सिद्धांत सांगा.
 क) इसाह बर्लिनचे स्वातंत्र्य विषयक विचार सांगा.
 ड) नव्या डाव्या चळवळीची वैशिष्ट्ये कोणती?
 इ) कार्ल मार्क्स यांची भांडवलशाही समाजव्यवस्थेवरील टीका सांगा.
 ई) क्रिटिकल सिद्धांत म्हणजे काय?

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.(कोणतेही दोन)

16

- अ) नव-मार्क्सवादाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 ब) माओच्या विचारांची वैशिष्ट्ये कोणती?
 क) व्यक्ती स्वातंत्र्याविषयीचे जे. एस. मिलचे विचार सांगा.
 ड) कार्ल मार्क्स यांची साम्यवादी समाज रचनेची कल्पना विशद करा.

- प्र.4 सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 16
- अ) जॉन रॉल्सच्या न्याय विषयक सिद्धांताचे मूल्यमापन करा.
- ब) कार्ल पॉपरच्या लोकशाही विषयक विचारांचे टीकात्मक परीक्षण करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तरे लिहा. 16
- कार्ल मार्क्सच्या अतिरिक्त मूल्याच्या सिद्धांताचे परीक्षण करा.

Seat
No.

M.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
POLITICAL SCIENCE
Western Political Thinkers (MA02404)

Day & Date: Wednesday, 20-12-2023
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice questions.**16**

- 1) In which book has J.S.Mill presented his views on democracy and representative government?
 - a) On Liberty
 - b) Representative government
 - c) Utilitarian
 - d) None of these
- 2) Who said that everyone thinks their own interests are good, so everyone thinks everyone's interests are good?
 - a) J.S.Mill
 - b) Bentham
 - c) Rousseau
 - d) Karl Marx
- 3) From class struggle to revolution comes and society changes, to which ideology suggested Karl Marx from the Revolution?
 - a) American Revolution
 - b) English Revolution
 - c) French Revolution
 - d) Russian Revolution
- 4) What are the stages of development of material world according to Karl Marx?
 - a) Thesis
 - b) Antithesis
 - c) Synthesis
 - d) All of the above
- 5) Who said that the state is an instrument of exploitation?
 - a) Karl Marx
 - b) J.S. Mill
 - c) Lasky
 - d) Rousseau
- 6) Who was of the opinion that religion is an opium pill?
 - a) Rousseau
 - b) Karl Marx
 - c) Lasky
 - d) None of these
- 7) What did J.S. Mill advocate in his socialism?
 - a) Diffusion of education
 - b) Business competition
 - c) Immovable property tax
 - d) All of the above
- 8) Who is not mentioned as a communist thinker?
 - a) Karl Marx
 - b) Lenin
 - c) Mao
 - d) Rousseau
- 9) Mao proposed communist ideas to suit the conditions of which country?
 - a) China
 - b) Russia
 - c) France
 - d) America
- 10) Which party did Lenin give importance to?
 - a) Congress
 - b) Republic
 - c) Communist
 - d) None of these

Seat No.	
----------	--

M.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
POLITICAL SCIENCE
Indian Federalism (MA02406)

Day & Date: Thursday, 21-12-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

16

- 1) भारतीय राज्यघटनेच्या ——— कलमात नवीन घटक राज्य निर्मिती आणि विद्यमान राज्यांची क्षेत्र, सीमा अथवा नावे यामध्ये बदल करणे याची तरतूद आहे.
 अ) 1 ल्या ब) 3 च्या
 क) 5 व्या ड) 7 व्या
- 2) खालीलपैकी कोणत्या सरकारचे दोन किंवा अधिक स्तर आहेत?
 अ) साम्यवादी सरकार ब) आघाडी सरकार
 क) संघराज्य सरकार ड) एकात्म सरकार
- 3) ——— यादी मध्ये नमूद केलेल्या विषयांवर केंद्र आणि राज्य सरकार दोन्ही कायदे करू शकतात.
 अ) केंद्र यादी ब) राज्य यादी
 क) समवर्ती सूची ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही
- 4) भारतीय संघराज्य पध्दतीसाठी भारतीय संविधानांत कोणता शब्द प्रयोग केला आहे.
 अ) राज्यांचा संघ ब) एकात्म
 क) संसदीय ड) अध्यक्षीय
- 5) ——— हे राज्य 2014 मध्ये दोन राज्यात विभाजित झाले.
 अ) गुजरात ब) आंध्रप्रदेश
 क) महाराष्ट्र ड) कोणतेही नाही
- 6) सर्वोच्च न्यायालयाने ——— खटल्यात संघराज्याला भारतीय संविधांच्या मैलीक संरचनेचा भाग मानले.
 अ) कर्नाटक राज्य वी भारतीय संघ ब) केशवानंद भारती वी केरळ राज्य
 क) प्रदीप जैव वी भारतीय संघ ड) प.बंगाल वी भारतीय संघ
- 7) संघराज्य व्यवस्थेतील महसुलाच्या स्रोताबाबत काय बरोबर आहे?
 अ) राज्याकडे कोणतेही आर्थिक शक्ती किंवा महसुलाचे स्वतंत्र स्रोत नाहीत.
 ब) राज्ये महसूल किंवा अनुदानासाठी पूर्णतः केंद्रावर अवलंबून असतात.
 क) सरकारच्या प्रत्येक स्तरासाठी आर्थिक अधिकार हे सुनिश्चित केले आहेत, त्यांना आर्थिक स्वायत्तता आहे
 ड) राज्यांना आर्थिक स्वायत्तता नाही

- 8) खालीलपैकी कोणता विषय समवर्ती यादीत येतो?
 अ) संरक्षण ब) शेती
 क) विवाह ड) चलन
- 9) भारतीय संघराज्य हे 'अर्ध संघराज्य' आहे असे प्रतिपादन कोणत्या अभ्यासकाने आपल्या पुस्तकात केले आहे?
 अ) अशोक चंदा ब) के. सी. व्हीअर
 क) आर्थर बेंटले ड) सि. हिक्स
- 10) भारतात शेष अधिकार ——— कडे आहे.
 अ) राज्य ब) केंद्र
 क) केंद्र व राज्य ड) यापैकी नाही
- 11) भारतात 1990 च्या दशकात ——— स्वरूपाचे संघराज्याचा प्रारूप स्थिरावताना दिसतो.
 अ) सौदेबाजीचे संघराज्य ब) एकात्म संघराज्य
 क) सहकारी संघराज्य ड) असममितीय संघराज्य
- 12) आयकार हा ——— च्या अखत्यारीत येणारे कर आहे.
 अ) केंद्र ब) राज्य
 क) स्थानिक स्वराज्य संस्था ड) यापैकी नाही
- 13) सरकारिया आयोग ——— साली गठीत करण्यात आला.
 अ) 1981 ब) 1982
 क) 1983 ड) 1984
- 14) खालीलपैकी कोणता विषय राज्य यादीत समाविष्ट नाही.
 अ) पोलीस ब) राष्ट्रीय संरक्षण
 क) शिक्षण ड) शेती
- 15) खालीलपैकी कोणता कायदा संघराज्य संरचना निर्माण करण्याच्या उद्देशाने झाला.
 अ) 1909 चा इंडियन कौन्सिल ॲक्ट ब) मॉटेग्यू चेल्म्सफोर्ड सुधारणा ॲक्ट 1919
 क) चार्टर ॲक्ट 1833 ड) भारत सरकारचा कायदा
- 16) वस्तु व सेवा कर (GST Act.) ——— घटनादुरुस्ती द्वारे समावेश करण्यात आले.
 अ) 42 व्या ब) 76 व्या
 क) 101 व्या ड) 105 व्या

प्र.2 टिपा लिहा (कोणतेही चार)

16

- अ) केंद्र सरकारचे उत्पन्नाचे स्रोत सांगा.
 ब) केंद्राकर्षी संघराज्यात्मक व्यवस्था म्हणजे काय?
 क) केंद्र-राज्य संबंधात राज्यपालाची भूमिका
 ड) संघराज्याचे दोन प्रकार कोणते?
 इ) केंद्र राज्यामधील कायदेविषयक संबंध स्पष्ट करा.
 ई) संघराज्य पध्दतीचे आवश्यक घटक सांगा.

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) राज्याच्या स्वायत्ततेची मागणी
 ब) राज्य स्वायत्ततेच्या मागणीची उदाहरण द्या.
 क) संघराज्याचे घटनात्मक तरतूद
 ड) राज्यसूची

- प्र.4** केंद्र-राज्य आर्थिक संबंध आणि वस्तु व सेवा कर (GST) **16**
किंवा
प्रादेशिक राजकीय पक्षांचा उदय आणि त्यांच्या संघराज्य प्रक्रियेवरील प्रभाव स्पष्ट करा.
- प्र.5** भारतीय संघराज्याचे बदलते स्वरूप स्पष्ट करा. **16**

Seat No.	
-----------------	--

M.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
POLITICAL SCIENCE
Indian Federalism (MA02406)

Day & Date: Thursday, 21-12-2023
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct option and rewrite the sentence.

16

- 1) _____ Article of the Indian Constitution provides for creation of new constituent states and changes in the territories, boundaries or names of existing states.

a) 1 st	b) 3 rd
c) 5 th	d) 7 th
- 2) Which of the following government has two or more levels?

a) Communist Government	b) Coalition Government
c) Federal Government	d) Unitary Government
- 3) In _____ list both the Union and the state government can make laws on the subjects mentioned.

a) Union List	b) State list
c) Concurrent List	d) None of above
- 4) What word is used for federation in Indian Constitution?

a) Union of State	b) Integrated
c) Parliamentary	d) Presidential
- 5) _____ State is divided in to two state in the year 2014.

a) Gujarat	b) Andhra Pradesh
c) Maharashtra	d) No any
- 6) In _____ case the Supreme Court stated that the Federation as Part of the Fundamental Structure of Indian Constitution

a) Karnataka State vs. Indian Union
b) Keshvanand Bharti vs. Kerala State
c) Pradip Jain Vs. Indian Union
d) West Bengal Vs. Indian Union
- 7) What is true regarding sources of revenue in federal system?

a) State have no financial power or independent sources of revenue.
b) States are dependent for revenue or funds on the central government.
c) Sources of Revenue for each level of government are clearly specified to ensure its financial autonomy.
d) State have no Financial Autonomy
- 8) Which of the following subject comes under the Concurrent list?

a) Defence	b) Agriculture
c) Marriage	d) Currency
- 9) Who in his book argued that 'India is Quasi-federal State'?

a) Ashok Chanda	b) K.C. Wheare
c) Arthur Bentley	d) C. Hicks

- 10) Residuary Powers in India Belong to _____.
a) State b) Centre
c) Centre- State d) None of the Above
- 11) In India, the _____ form of federalism in the 1990s seems to be stabilizing
a) Bargaining federalism b) Unitarian
c) Cooperative d) Asymmetric federalism
- 12) Income Tax is a tax that falls under the jurisdiction of _____.
a) Centre b) State
c) Local Self Government d) None of the Above
- 13) In which year justice R.C. Sarkaria Commission established?
a) 1981 b) 1982
c) 1983 d) 1984
- 14) Which of the following subjects is not included in state list?
a) Police b) National defence
c) Education d) Agriculture
- 15) Which one of the following aimed at providing a federal structure for India?
a) Indian Council Act, 1909
b) Montague- Chelmsford Reforms Act, 1919
c) Charter Act, 1833
d) Government of India, 1935
- 16) Goods and Services Tax (GST Act.) was included by the _____ Amendment.
a) 42nd b) 76th
c) 101st d) 105th

Q.2 Write short answer (Any Four)

16

- a) State the centres financial sources.
- b) What is Centripetal Federal System?
- c) Role of Governor in Centre- State Relations
- d) Which are two main kinds of Federal Models?
- e) Explain the Legislative relations between State and Centre.
- f) Explain the prerequisites of a federal system.

Q.3 Answer the following question. (Any Two)

16

- a) Demands for state autonomy
- b) Give an example of Demand of State Autonomy
- c) Constitutional Provision of Federalism
- d) State List

Q.4 Explain Centre -State Economic relations and GST.

16

OR

Explain the emergence of regional political parties and their impact on Federal Process.

Q.5 Explain the changing nature of Indian Federal System.

16

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
POLITICAL SCIENCE
Foreign Policy & Diplomacy (MA02407)

Day & Date: Thursday, 21-12-2023
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

16

- 1) विविध राष्ट्रांचे — धोरण समजून घेतल्याशिवाय आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचे आकलन होत नाही.
 अ) सामाजिक ब) आर्थिक
 क) परराष्ट्र ड) राजकीय
- 2) भारताची पहिली अण्वस्त्र चाचणी सन 1974 मध्ये — पंतप्रधानांच्या काळात झाली.
 अ) लाल बहादुर शास्त्री ब) इंदिरा गांधी
 क) राजीव गांधी ड) मोरारजी देसाई
- 3) युनोच्या सुरक्षा परिषदेचा — हा देश सदस्य नाही.
 अ) अमेरिका ब) फ्रान्स
 क) भारत ड) रशिया
- 4) भारताच्या परराष्ट्रधोरणा संदर्भात तरतुद भारतीय संविधानाच्या — कलमात आहे.
 अ) 49 ब) 50
 क) 51 ड) 52
- 5) — हे प्राचीन राजनयाचे एक वैशिष्ट्य मानले जाते.
 अ) गुप्त ब) खुला
 क) सुस्पष्ट ड) यापैकी नाही
- 6) पहिले अशियाई शिखर संमेलन — येथे आयोजित करण्यात आले होते.
 अ) मनिला ब) टोकियो
 क) नवी दिल्ली ड) कोलंबो
- 7) भारतीय आंतरराष्ट्रीय नीती — वर आधारित आहे.
 अ) सैनिक गटबंधन ब) गट निरपेक्षता
 क) तटस्थता ड) असहकार
- 8) भारताने पूर्वेकडे पहा या धोरणाचे लक्ष — होते.
 अ) चीन सोबत घनिष्ठ संबंध
 ब) जपान सोबत घनिष्ठ संबंध
 क) अशियाई देशांसोबत घनिष्ठ संबंध
 ड) सार्क देशांसोबत घनिष्ठ संबंध

- 9) पंचशील करार ---- या दोन देशांमध्ये झाला.
 अ) भारत आणि पाकिस्तान ब) भारत आणि चीन
 क) भारत आणि बांग्लादेश ड) भारत आणि श्रीलंका
- 10) भारत आणि चीन मध्ये ---- या मुद्यांना घेऊन विरोध झाला होता जे सन 1962 मध्ये भारत आणि चीन च्या युद्धाचे कारण बनले.
 अ) तिबेटवर चीनचा कब्जा
 ब) सीमावाद
 क) भारतामध्ये दलाई लामांचे शरण येणे
 ड) वरीलपैकी सर्व
- 11) गुटनिरपेक्ष आंदोलनाचे पहिले संमेलन ---- मध्ये झाले.
 अ) बांडुंग 1955 ब) बेलग्रेड 1961
 क) कोलंबो 1976 ड) क्युबा 1979
- 12) मॅकमोहन रेषा ---- या दोन देशांच्या दरम्यान आहे.
 अ) भारत आणि श्रीलंका ब) भारत आणि पाकिस्तान
 क) भारत आणि चायना ड) भारत आणि बांग्लादेश
- 13) दुसऱ्या महायुद्धादरम्यान इंडियन नॅशनल आर्मीची स्थापना ---- यांनी केली.
 अ) पंडित जवाहरलाल नेहरू ब) सुभाषचंद्र बोस
 क) महात्मा गांधी ड) सरदार वल्लभभाई पटेल
- 14) भारताच्या विदेश नीति चे जनक ---- यांना म्हटले जाते.
 अ) सरदार वल्लभभाई पटेल ब) डॉ. भीमराव आंबेडकर
 क) डॉ. राजेंद्र प्रसाद ड) पंडित नेहरू
- 15) इ.स ---- मध्ये चीनने तिबेटवर पूर्ण नियंत्रण केले होते.
 अ) 1949 ब) 1950
 क) 1951 ड) 1952
- 16) सिंधू पाणी वाटप करार ---- या दोन देशा दरम्यान झाला होता.
 अ) भारत-बांग्लादेश ब) भारत-नेपाळ
 क) भारत-पाकिस्तान ड) भारत-चीन

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

16

- अ) परराष्ट्रधोरणावर परिणाम करणारे बाह्य घटक कोणते आहेत?
 ब) नव आंतरराष्ट्रीय आर्थिक व्यवस्था निर्माण करण्यामागे कोणता हेतू होता?
 क) नव्या राजनयाची वैशिष्ट्ये सांगा.
 ड) विकसित देशांनी उत्तर-दक्षिण संवाद साधण्यामागे कोणता हेतू होता?
 इ) परराष्ट्र धोरणाची प्राथमिक उद्दिष्टे सांगा.
 ई) शित युद्ध म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) राजनयाचे बदलते स्वरूप स्पष्ट करा.
 ब) परराष्ट्रधोरणाचे निर्धारक घटक सांगा.
 क) दहशतवादाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 ड) प्रादेशिकतावादाच्या उगमाची कारणे स्पष्ट करा.

- प्र.4 सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणतेही एक) 16
- अ) जागतिकीकरणाचा विकसनशील राष्ट्रांवर झालेल्या प्रभावाचे विश्लेषण करा.
- ब) दहशतवाद म्हणजे काय तसेच त्याचा उगम, कारणे आणि उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 16
- राजनयज्ञाची कार्ये स्पष्ट करा.

Seat
No.

M.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023

POLITICAL SCIENCE

Foreign Policy & Diplomacy (MA02407)

Day & Date: Thursday, 21-12-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.**Q.1 Multiple Choice Questions.****16**

- 1) International politics cannot be understood without understanding the _____ policies of various nations.
 - a) Social
 - b) Economic
 - c) Foreign
 - d) Political
- 2) India first atomic test was conducted in 1974 in _____ Prime Minister's tenure.
 - a) Lal Bahadur Shastri
 - b) Indira Gandhi
 - c) Rajiv Gandhi
 - d) Moraraji Desai
- 3) _____ Country is not the part of UNO Security Council.
 - a) America
 - b) France
 - c) India
 - d) Russia
- 4) The provision for Indian Foreign Policy is constitution's _____ article.
 - a) 49
 - b) 50
 - c) 51
 - d) 52
- 5) _____ is considered to be a feature of ancient Diplomacy.
 - a) Secret
 - b) Open
 - c) Manifest
 - d) None of the above
- 6) The first Asian Summit was organized in _____.
 - a) Manila
 - b) Tokyo
 - c) New Delhi
 - d) Colombo
- 7) Indian International Policy is based on _____.
 - a) Soldier alliance
 - b) Non-alliance
 - c) Neutrality
 - d) Non-cooperation
- 8) _____ was the target of the policy 'India, Look at the East'
 - a) Close relations with China
 - b) Close relations with Japan
 - c) Close relations with Asian Countries
 - d) Close relations with SAARC Countries
- 9) Panchshil Pact took place between _____ countries.
 - a) India and Pakistan
 - b) India and China
 - c) India and Bangladesh
 - d) India and Sri Lanka

- 10) India and China opposed each other for _____ issues which became the reason of 1962s battle between them.
- China's hold on Tibet
 - Border issue
 - Surrender of Dalai Lama in India
 - All of the above
- 11) Non-alignment conference took place in _____.
- Bandung, 1955
 - Belgrade 1961
 - Colombo 1976
 - Cuba 1979
- 12) MacMahon line is in between _____ two countries.
- India and Sri Lanka
 - India and Pakistan
 - India and China
 - India and Bangladesh
- 13) _____ established Indian National Army during World War II.
- Pandit Jawaharlal Nehru
 - Subhash Chandra Bose
 - Mahatma Gandhi
 - Sardar Vallabhbhai Patel
- 14) _____ is the father of India's foreign policy.
- Sardar Vallabhbhai Patel
 - Dr. Bhimrao Ambedkar
 - Dr. Rajendra Prasad
 - Pandit Nehru
- 15) China had captured Tibet in _____.
- 1949
 - 1950
 - 1951
 - 1952
- 16) Sindhu Water Distribution Pact took place between _____ two countries.
- India and Bangladesh
 - India and Nepal
 - India and Pakistan
 - India and China

Q.2 Write short answer. (Any Four)**16**

- What are the external factors that affect foreign policy?
- What was the intension behind creating New International Economic Policy?
- Mention the features of the new Diplomacy.
- What was the purpose behind making communication to North-South by developed counties?
- The primary objectives of Foreign Policy.
- What is meant by Cold War?

Q.3 Answer the following question (Any Two)**16**

- Explain the changing nature of Diplomacy.
- State the determinants of foreign policy.
- Explain the features of Terrorism
- Explain the reasons of the origin of territorialism

Q.4 Answer the following question in detail (Any One)**16**

- Analyze the impact of globalization on the developing countries.
- What is terrorism? Also explain its origin, reasons and objectives.

Q.5 Answer the following question in detail**16**

Explain the functions of a diplomat.